

...nu soa

...ng unur

...wert ge

...an gnu

AB
155019

Einsteilen / weil ich die Ex
Lustig sein

Fa 662 mir anged. f.

1777

EVTROPII. V. C.

BREVIARIUM

Historiæ Romanæ ab Vrbe
condita, ad annum eiusdem
urbis M. C. XIX.

*Separatim ad meliora exempla
editum, & in versiculos distin-
ctum, addita ad oram libri Chro-
nologia accura-
tiore.*

Editio secunda.

HELMÆSTADI,
Typis & sumptibus Henningi Mol-
leri, 1028.

Nobilissimis & ornatissimis
adoleſcentibus

Optimarum artium, in ijsq; Historiarum cul-
toribus, auditoribus meis cariſſimis.

S. D.

Chriſtophorus Heidmanus.

Europij de rebus geſtis Romanorum Titu-
lulū nunc tandem vobis, humaniſſimi
adoleſcentes, exhibeo, cuius copiam ſepe haecenus
iuiſdem optari fruſtra: quod exemplaria libelli ſepa-
ratim editi ubiq; pauciſſima, apud nos verò nul-
la prorſus exſtarent. Et tamen in historia Ro-
mana veteri nullum, meo iudicio, hoc commodius
hodie exſtat compendium. Quam id reliquis hoc
in genere ſcriptis editisq; libellis antecellat, ipſa ni-
mirum res loquitur, facileq; deprehendet, qui con-
tendere cum iis hunc volet. Ordine res ab Vrbe
condita ad ſuam uſq; artem, & Valentis imperi-
um exponit per annos 1119, ut ipſe extremo libro de-
cimo habet, id eſt, ad annum Chriſti ſeruatoris
CCCLXIV. Spacium ſane amplum: quod oratione
breui, ſed qua perſpicuitati non ſit fraudi, decurrit.
Eo igitur utemini deinceps vos, in hoc argumento,
itaq; aditum vobis ſtruetis ad uberiora monumen-
ta Dionyſii, Lini, Plurarchi, Polybii, Appiani, Ce-
ſaris, Dionis, Suetonii, aliorum: qua abſq; huius-
modi manductione multo laborioſius, minoriq; fru-
ctus voluntur. Contra perleſto probeq; percepto
id genus breuiario, omnia & facilius percipiuntur,
&

L 92,

herent in animo firmitus: adeoq; in oculis p[ar]tis
& conspectu versantur. Itaq; optem equidem eius-
modi exstare compendium in historia uniuersa:
quale haectenus adornauit, quod equidem sciam,
nemo. Quae res fecit, ut ego, vobis rogantibus, val-
deq; cupientibus, amicis item meis, viris eruditif-
simis, magnopere hortantibus, annua ipsum iam
eius generis opusculum moliar. Veinam satis re-
cte, satis accuratè, satis feliciter! Laboriosè qui-
dem satis illa mihi re haectenus texitur: neq; sine
multorum, fidenter dico, fructu, si pertexere detur.
quod in manu est eius, cuius nutu reguntur ac-
stant uniuersa, qui tamen haectenus rectis conati-
bus non deest. In quo ipso opusculo, cum ad pleni-
ores illos historiarum conditores, in re Romana, tum
verò ad hunc quoq; breuem eiusdem historia con-
cinnatorem, saepe mihi remittendi estis. Quem ne
diutius desideretis, en nunc capite, legite, in pectus
demittite, cum reliqua Historia, Virtutis, Pru-
dentia, Eruditionis varia magistra expeditissima
pariter & suauissima: quam nemo unquam sa-
nus spreuit, nemo spernet. Vos quidem, adulescentes
ornatissimi, qui reip. educamini, minimè omni-
um debetis, neq; voletis, cum vestrum in optima
studia affectum videre mihi videor. Quem perpe-
suo conseruabitis, magno vestro, maiori publico be-
no: meque vestri amantissimum contra vobis
amandum statueris. Valete. V. Eid.

August. cl[aus] Io cXXI.

DOMINO VALENTI
GOTHICO MAXIMO, PERPE-
TVO AVGVSTO.

REs Romanas, ex voluntate man-
suetudinis tuæ, ab vrbe condita
ad nostram memoriam, quæ in nego-
cijs vel bellicis vel ciuilibus emine-
bant, per ordinem temporum breui
narratione collegi, strictim additis e-
tiam his, quæ in principum vitis egre-
gia exstiterunt; vt tranquillitatis tuæ
possit mens diuina letari, prius se illu-
strium virorum facta in administran-
do imperio secutam, quàm cognosce-
ret lectione.

Entropius. V. C. peculiariter tuus

EVTROPII V. C. HISTO-
RIAE ROMANAE LIBER
PRIMVS.

Romanum imperium, quo neq;
ab exordio vllum fere mi-
nus, neq; incrementis toto
orbe amplius humana po-
test memoria recordari, a ROMVLO
exor-

Rex

exordium habet: qui Rheæ Siluiæ, Ve-
ftalis virginis filius, & (quantum pu-
tatur) Martis, cum R E M O fratre v-
no partu editus est. * Is cum inter pa-
ftores latrocinaretur, decimo oâtauo
anno natiuitatis fuæ, *urbem exiguam* in
Palatino monte conftituit, X I. Kal.
Maij, Olympiadis sextæ anno tertio:
poft Troiæ excidium, ut qui plurimum
minimumq; tradunt, tricentefimo no-
nagesimo quarto. * condita ciuitate,
quam ex nomine fuo R O M A M voca-
uit, hæc fermè egit. *Multitudinem fi-
nitimorum* in ciuitatem recepit: *centum*
ex ſenioribus elegit, quorum confilio
omnia ageret, quos *ſenatores* nomina-
uit propter ſenectutem. * Tunc, cum
vxores ipſe & populus non haberent,
inuitauit ad ſpectaculum ludorum vi-
cinas urbis nationes atq; earum *virgi-*
5 *nes rapuit.* * Commotis bellis propter
raptarum iniuriam, Cæninenſes vicit,
Antemnates, Cruſtuminos, Sabinos,
Fidenates, Veientes. hæc ònia oppida
urbem cingunt. * Et cum orta ſubi-
tò tempeſtate non comparuiſſet, anno

regni trigesimo, ad Deos transisse creditus est, & consecratus. * Deinde Romæ per quinos dies *senatores imperauerunt*: & his regnantibus annus vnus completus est.

II. * Postea NUMA POMPILIUS REX
V. C. creatus est: qui bellum nullum quidē
59 gessit, sed non minus ciuitati, quam Romulus profuit. * Nam & *Leges Romanis, Moresq;* constituit, qui consuetudine præriorum iam latrones ac semibarbari putabantur. * *An-* IO
num descripsit in decem menses, prius sine aliqua computatione confusum: & infinita Romæ *Sacra ac Temp*la constituit. Morbo decessit, quadragesimo & tertio imperij anno.

III. * Huic successit TVLLVS HOSTILIVS.
V. C. hic *bella reparauit*. Albanos vicit, qui ab
82 urbe Romæ XII. miliario sunt Veientes & Fidenates, quorum alij sexto miliario absunt ab vrbe Roma; alij octauo decimo, bello superauit. * *Vrbem ampliauit*, a diecto Calio monte. Cum triginta duobus annis regnasset, fulmine ictus, cum domo sua arsit.

Post

* Post hunc **ANCVS MARTIVS IV.**
Numæ ex filia nepos, suscepit imperi- v. c.
um. Contra Latinos dimicauit: *Auen-* 114
tinum montē ciuitati adiecit, & *Ianicu-*
lum: atq; *Ostiam* ciuitatem supra mare
sextodecimo miliario ab vrbe Roma
condidit. Vigesimo quarto anno im-
perij morbo perijt.

* Deinde regnum **PRISCVS TAR-** v.
QVINIVS accepit. Hic *numerum* *Se-v. c.*
natorum duplicauit; *Circum* Romæ ædi- 138
ficauit; *Ludos Romanos* instituit, qui ad
15 nostram memoriam permanent. * Vi-
cit idem etiam Sabinos: & non parū
agrorum, sublatum iisdem, vrbe Ro-
mæ territorio adiunxit; primusq; tri-
umphans urbem intrauit. * *Muros* *fe-*
cit, & *Cloacas*; *Capitolium* inchoauit. XX-
XIIIX. anno imperij per Anci filios oc-
cisus est, regis eius cui ipse successerat.

* Post hunc **SERVIVS TVLLIVS VI.**
suscepit imperium, genitus ex nobili v. c.
fœmina; captiua tamen, & ancilla. 176

* Hic quoq; Sabinos subegit. *Montes*
sres, *Viminalem*, *Quirinalem*, *Esquili-*
num, vrbi adiunxit; *Fossas* circa murū
A 4 duxit.

duxit. * primus omnium *Censum*
ordinavit, qui adhuc per orbem ter-
rarum incognitus erat. * Sub eo ²⁰
Roma, omnibus in censum delatis,
habuit capitum LXXXIV. millia ciui-
um Romanorum, cum his qui in a-
gris erant. * *Occisus* est XLV. im-
perij anno, *scelere generis sui* Tarquinij
Superbi, filij eius regis cui ipse succes-
serat: & filia, quam Tarquinius ha-
bebat vxorem.

VII. * LVCIVS TARQVINIVS SV-
V. C. PERBVS, septimus atq; vltimus re-
220. gum, Volscos (quæ gens ad Campa-
niam euntibus non longè ab vrbe est)
vicit: * Gabios ciuitatem, & Suessam
Pometiam subegit. cum Tuscis pacē
fecit; & *templum Ioui in Capitolio* ædifi-
cauit. * Postea Ardeā oppugnans, in
octauo decimo miliario ab vrbe po-
sitam ciuitatem, *imperium perdidit*. *
Nam cum filius eius, & ipse Tarqui- 25
nius iunior, nobilissimam foeminam
Lucretiam, eandem pudicissimam Col-
latini, vxorem stuprasset, eaq; de iniu-
ria marito & patri & amicis quæsta fuis-
set,

set, in omnium conspectu se occidit.

* propter quam causam *Brutus* parens, & ipse *Tarquinius*, populum concitauit, & *Tarquinio* ademit imperium. * mox exercitus quoque eum, qui ciuitatem *Ardeam* cum ipso rege oppugnabat, reliquit: ueniensq; ad urbem rex, portis clausis exclusus est. * Cumq; imperasset annos viginti quinq;, cum uxore & liberis suis fugit. Ita Romæ regnatum est per septem reges annis ducentis quadraginta tribus, cum adhuc Roma, ubi plurimum, vix vsq; ad quintum decimum miliarium possideret.

* Hinc **CONSVLES** cœpere pro v- 245.
no rege duo hac causa creari: ut si unus malus esse voluisset, alter eum, habens potestatem similem, coerceret.

30 * Et placuit, ne imperium longius quam annum haberent, ne per diurnitatem potestatis insolentiores redderentur, sed ciuiles semper essent, qui se post annum scirent futuros esse priuatos. * Fuerunt igitur anno primo, expulsis regibus, cons.

L. Iunius Brutus, qui maximè egerat, vt
Tarquinius pelleretur: *Tarquinius Col-*
latinus, maritus Lucretiæ. * sed
Tarquinio, Collatino statim sublata
dignitas est. Placuerat enim, ne quis-
quam in vrbe maneret, qui Tarquini-
us vocaretur. * Ergo accepto om-
ni patrimonio suo, ex vrbe migravit,
& loco ipsius factus est *Valerius Publico-*
la consul.

* Commouit tamen bellum vrbi
Romæ *rex tarquinius*, qui fuerat expul-
sus: & collectis multis gentibus, vt
in regnum posset restitui, dimicauit.

* In prima pugna *Brutus*, & *Aruns Tar-*
quinij filius, inuicem se occiderunt.
Romani tamen ex ea pugna victores
recesserunt. Brutum Romanæ matro-
næ, defensorem pudicitia suæ, qua-
si communem patrem, per annum
luxerunt, * *Valerius Publicola* *Sp.*
Lucretium *Tricipitinum* collegam sibi
fecit *Lucretiæ* patrem: quò morbo
mortuo, iterum *Horatium Fulvillum*
collegam sibi sumpsit. * Ita pri-
mus annus quinq; consules habuit:
cum

tum Tarquinius vrbe cessisset pro-
pter nomen: Brutus prælio perisset;
Sp. Lucretius morbo mortuus esset.

* Secundo quoq; anno iterum *Tar. 245.*
quinus, vt reciperetur in regnum, bel-
lum Romanis intulit, auxilium ei fe-
rente *Porſenâ* Tusciæ rege: & Romam
pænè cepit. Verùm tū quoq; victus est.

* Tertio anno post reges exactos, *247.*
Tarquinius cum suscipi non posset in
regnum neq; ei *Porſena*, qui pacem
cum Romanis fecerat, auxilium præ-
staret, *Tusculum se contulit*: quæ ciuitas
non longè ab vrbe est: atq; ibi per
quatuor decim annos priuatus cum
vxore perſenuit.

40 * Quarto anno post reges exactos, *248.*
cum *Sabini* Romanis bellum intulif-
ſent, victi sunt; & de his est triumphu-
tum.

* Quinto anno, *Valerius* ille Bruti
collega, & IIII. cof. fataliter *mortuus. 249.*
est, adeò pauper factus, vt collatis à
populo numis, sumptum habuerit se-
pulturæ: quem matronæ, sicut Brutum,
annum luxerunt.

* No.

253 * Nono anno post reges exactos, cum gener *Tarquini* ad iniuriam socii vindicandam, ingentem collegisset exercitum, noua Romæ dignitas est creata, quæ **DICTATURA** appellatur, maior quam **Consulatus**. * Eodem anno etiam **MAGISTER EQUITVM** factus est, qui dictatori obsequeretur. * neq; quidquam similius potest dici, quam dictatura antiqua huic imperij potestati, quam nunc tranquillitas vestra habet: * maximè cum 45 Augustus quoq; Octavianus, de quo postea dicemus, & ante eum Caius Cæsar, sub dictaturæ nomine atq; honore regnauerint. * Dictator autem Romæ primus fuit Largius: magister equitum primus Sp. Cassius.

260 * Sexto decimo anno post reges exactos, seditionem populus Rom. fecit, tanquam à senatu atq; Consulibus premeretur. * Tum & ipse sibi **TRIBVNOS PLEBIS**, quasi proprios iudices & defensores creauit, per quos contra Senatum & consules tutus esse posset.

* Se-

* Sequenti anno *Volsci* bellum repara- 261
uerunt: victi acie, etiam *Coriolos* ciuita-
tem, quam habebant optimam, per-
diderunt.

50 * Octauo decimo anno post eiectos 262
reges, expulsus ex urbe *Q. Marcius*,
dux Romanorum, qui *Coriolos* cepe-
rat, *Volscorum* ciuitatem, ad ipsos
Volscos contendit iratus; & auxilia
contra Romanos accepit, Romanos-
que saepe vicit: * vsq; ad quintum
miliarium vrbis accessit, oppugnatu-
rus etiam patriam suam; *Legatis*, qui
pacem petebant, repudiatis; nisi ad
eum mater *Veturia*, & vxor *Volumnia*
ex vrbe venissent: quarum fletu & pre-
catione superatus, remouit exerci-
tum. Atq; hic secundus post *Tarqui-*
nius fuit, qui dux contra patriam su-
am esset.

* *Casone Fabio* & *Tito Virginito* 274
cos. trecenti nobiles homines, qui ex *Fa-*
bia familia erant, contra *Veientes* bellum
soli susceperunt, promittentes *senatui*
& populo per se omne certamen
implendum. * Itaq; profecti om-
nes

nes nobiles, & qui singuli magnorum exercituum duces esse deberent, in prælio conciderunt. * *Vnus* omnino superfuit ex tanta familia, qui propter ætatem puerilem duci non poterat ad pugnam. * Post hæc 59 census in vrbe habitus est, & inuenta sunt ciuium capitum CXIX. millia.

275. * Sequenti anno, cum in *Algido* monte, ab vrbe duodecimo fermè miliario, Romanus obsideretur exercitus, *L. Quintius Cincinnatus* dictator est factus: qui agrum quatuor iugerum possidens, manibus suis colebat. * Is cum in opere & arans esset inuentus, sudore deterso, togam prætextam accepit: cæsis hostibus, liberauit exercitum.

* Anno CCC. & altero ab vrbe condita, imperium consulare cessauit & pro duobus cons. decem facti sunt, qui summam potestatem haberent, *DECEMVIRI* nominati. * Sed cum primo anno bene egissent, secundo vnus ex ijs *Appius Claudius*, *Virginij* cuiusdam, qui honestis iam stipendijs contra

tra

tra Latinos in monte Alcido milita-
bat, filiam virginem corrumpere vol-
60 uit: * quam pater occidit, ne stu-
prum à Decemviro sustineret: & re-
gressus ad milites, mouit tumultum.
Sublata est Decemuiris potestas, ipsi-
que damnati sunt.

* Anno trecentesimo decimo quin-
to ab vrbe condita, *Fidenates* contra
Romanos rebellarunt. * Axilium
præstabant his *Veientes*, & rex *Veien-*
tium Tolumnius Quæ ambæ ciuitates
tam vicinæ vrbi sunt, vt *Fidenæ VII;*
Veientes XVIII. miliario absint.
Coniunxerunt se his & *Volsci*. * Sed
M. AEmilio dictatore, & L. Quintio
Cincinnato magistro equitum victi,
etiam regem perdiderunt. *Fidenæ*
captæ, & excisæ.

* Post XX. inde annos, *Veientani* re- 335.
bellauerunt. Dictator contra ipsos
missus est *Furius Camillus*. qui primum
eos vicit acie: mox etiam ciuitatem
diu obsidens cepit, antiquissimam, I-
63 talixque ditissimam. * Postea ce-
pit & *Faliscos*, non minus nobilem ci-
ui-

nitatem. sed commota est ei *inuidia*,
quasi prædam male diuississet: damna-
tusq; ob eam causam, *expulsus ciuitate*
est. * Statim *Galli* Senones ad vr-
bem venerunt, & victos Romanos X I.
miliario à Roma apud flumen *Alliam*
secuti, etiã urbem occuparunt: * Neq;
defendi quicquam nisi *Capitolium*
potuit. quod cum diu opsedissent, &
iam Romani fame laborarent, à *Camil-*
lo, qui in vicina ciuitate exsulabat,
Gallis superuentum est, grauissimeq;
victi sunt. * Postea tamen, accepto
etiam auro ne *Capitolium* obsiderent,
recesserunt. sed secutus eos *Camillus*,
ita cecidit, vt & aurum, quod his da-
tum fuerat, & omnia quæ ceperant
militaria signa, reuocaret. * Ita ter-
titiò triumphans, urbem ingressus
est, & appellatus *secundus Romulus*; quasi
& ipse patriæ conditor.

E V T R O P I I L I B E R
S E C V N D V S,

A Nno CCCLXV. ab vrbe condi-
ra, post captam autem primo, di-
gni-

gnitates mutatae sunt. Pro duobus Coss.
facti TRIBUNI MILITARES consulari
potestate.

* Hinc iam cæpit Romana res
crescere. nam *Camillus* eo anno *Volsco-*
rum ciuitatem, quæ per LXX. annos
bellum gesserat, *vicit*: & *Aequorum vr-*
bem, & *Sutrinorum*: atq; omnes, dele-
tis eorum exercitibus, occupauit, &
tres simul triumphos egit. ¶ Titus

etiam *Quintus Cincinnatus Prænestinos*,
qui usq; ad vrbis Romæ portas bello
venerant, persecutus, ad flumen *Alli-*
am vicit: & ciuitates, quæ sub ipsis a-
gebant, Romanis adiunxit. * Ipsum

Prænestē aggressus, in deditionem ac-
cepit. quæ omnia ab eo gesta sunt vi-
ginti diebus, triumphusq; ipsi decre-

5 ¶ Verùm dignitas Tribunorum
militarium non diu perseuerauit.

Nam post aliquantum nullos placuit
fieri: & quadriennium ita in vrbe
fluxit, vt potestates ibi maiores non
essent. * Resumpserunt tamen *Tri-*

buni militares consulari potestate ite-
rum dignitatem, & triennio perseue-

B

raue-

374

- rauerunt. Rursus consules facti. ¶ L.
301. Genutio, & Q. Seruilio cons. *mortuus est Camillus*: honor ei secundus post Romulum delatus est.
306. * T. Quintius Dictator aduersus Gallos, qui in Italiam venerant, missus est. Hi ab vrbe quarto milliario, trans Anienem fluuium confederant. * Nobilissimus è senatoribus T. Manlius, provocantem Gallum ad singulare certamen, congressus occidit: & sublato torque aureo, colloq; suo imposito, in perpetuum *Torquati* sibi & posteris cognomen accepit. * Galli fugati sunt: mox per C. Sulpitium Dictatorem etiam victi. Non multo post à Martio *Tuscivisti* sunt: VII. millia captivorum ex his in triumphum ducti.
401. ¶ *Census* iterum habitus est. Et cum *Latini*, qui à Romanis subacti erant, milites præstare nollent, ex Romanis tantum *tyrones lecti* sunt, factæq; *legiones decem*, qui modus sexaginta vel amplius armatorum millia efficiebat.
408. * parvis adhuc Romanis rebus tantamen in re militari virtus erat.
- * Quæ

* Quæ cum profectæ essent aduersus Gallos, duce L. Furio Camillo, *quidam ex Gallis* vnum è Romanis, qui esset optimus, prouocauit. * Tum se *M. Valerius* Tribunus militum obtulit, & cum processisset armatus: *coruus* ei supra dextrum brachium sedit, * mox commissâ aduersus Gallum pugnâ, idem corvus alis & vnguibus Galli oculos verberauit, nè rectum posset aspiciere. * Ita à Tribuno Valerio interfectus, non solum victoriam ei, sed etiam nomen dedit. Nam postea idem *Coruinus* est dictus. Ac propter hoc meritum, annorum trium & viginti Cos. est factus.

* *Lazini*, qui noluerunt milites dare, hoc quoq; à Romanis exigere cœperunt, vt vnus Consul ex eorum; alter ex Romanorum populo crearetur.

* Quod cum esset negatum, bellum contra eos susceptum est, & ingenti pugna superati sunt: ac de his perdomitis triumphatum est. * Statuæ consulibus ob meritum victoriæ in rostris positæ sunt. (Eo anno etiam

Alexandria, ab Alexandro Macedone condita est.)

429. * Iam *Romani potentes* esse cœperunt. bellum enim in centesimo & tricesimo fere miliario ab vrbe apud *Samnites* gerebatur, qui medij sunt inter Picenum, Campaniam, & Apuliam.
431. * *L. Papirius Cursor* cum honore Dictatoris ad id bellum profectus erat. Qui cum Romam rediisset, *Q. Fabio Maximo*, magistro equitum, quem apud exercitum reliquit, præcepit, ne se absente pugnaret. * Ille occasione reperta, felicissimè dimicauit, & *Samnites* deleuit. Ob quam rem à Dictatore capitis damnatus, quod se vetante pugnasset, ingenti fauore militum & populi liberatus est: tanta *Papirio* seditione commota, vt pæne ipse interficeretur.
434. * Postea *Samnites Romanos*, *T. Veturio*, & *Sp. Postumio* cons. ingente dedecore vicerunt. Pax tamen à senatu & populo soluta est, quæ cum ipsis propter necessitatem facta fuerat.
435. * Postea *Samnites* victi sunt à *L. Papirio*
Con-

20
Consule: septem millia eorum sub iugum missa. Papirius de Samnitibus triumphauit.

25 * Eo tempore Appius Claudius 445.
Censor *Aquam Claudiam* induxit, & *Viam Appiam* strauit.

* *Samnites* reparato bello, Q. Fabium Maximum vicerunt, tribus milibus hominum occisis. * Postea cum pater eius Fabius Maximus legatus datus fuisset, & Samnites vicit, & plurima eorum oppida cepit.

* Deinde P. Cornelius Rufinus, 463.
Manius Curius Dentatus, ambo cons. contra Samnites missi, ingentibus præliis eos confecerunt. * Tum bellum cum Samnitibus per annos nouem & XL. actum, sustulerunt; neq; vllus hostis fuit intra Italiam, qui Romanam virtutem magis fatigauerit.

30 * Interiectis aliquot annis, iterum se *Gallorum copia*, cōtra Romanos, Tuscis Samnitibusque iunxerunt. sed cum Romam tenderent, à P. Cornelio Dolabella Cos. deletæ sunt.

* Eodem tempore *Tarentinis*, qui 472.

B 3

iam

iam in vltimâ Italiâ sunt, bellum indi-
ctum est: quia legatis Romanorum ini-
uriam fecissent. * Hi *Pyrrhum*, E-
piriregem, contra Romanos auxilio
poposcerunt, qui ex genere Achillis
473. originem trahebat. * Is mox ad I-
taliâ venit. Tumq; primum Roma-
ni cum transmarino hoste dimicave-
runt, Missus est contra eum Consul
P. Valerius Lauius. * qui cum ex-
ploratores Pyrrhi cepisset, iussit eos
per castra duci, ostendi omnem exer-
citum, tumq; dimitri: vt renuncia-
rent Pyrrho, quæ cum Romanis age-
rentur. * Commissâ mox pugna, &
cum iam *Pyrrhus* fugeret, *elephantorum*
auxilio vicie: quos incognitos Roma-
ni expauerunt: sed nox prælio finem
dedit. *Lauius* tamen per noctem fu-
git. * *Pyrrhus* Romanos mille o-
ctingentos cepit, eosq; summo hono-
re tractauit; occisos sepeliuit. * quos
cum aduerso vulnere & truci vultu,
etiam mortuos jacere vidisset, tulisse
ad coelum manus dicitur, cum hac vo-
ce; *se totius orbis dominum esse potuisse, si ta-*
les sibi milites contigissent. * Po-

* Postea *Pyrrhus* coniunctis sibi
Samnitibus, Lucanis, Brutiisque, *Roma-*
nam, perexit, omnia ferro igneque va-
stavit: Campaniam depopulatus est,
atque *ad Praeneste venit*, miliario ab vrbe
octauodecimo. * Mox terrore ex-
ercitus, qui cum Consule sequebatur,
40 in Campaniam se recepit. * *Legati*
ad Pyrrhum de redimendis captiuis
missi, ab eo honorificè suscepti sunt:
captiuos sine pretio Romanam misit.
* Vnum ex legatis Romanorum, *Fa-*
abricium, sic admiratus est, vt, cum eum
pauperem esse cognouisset, quarta
parte regni promissa, sollicitare volu-
erit, vt ad se transfret; contemptusque
à Fabricio est. * Quare cum *Pyrr-*
hus ingenti Romanorū admiratione
teneretur, *legatum misit*, qui pacem æ-
quis conditionibus peteret, præci-
puum virum *Cineam* nomine, ita vt
Pyrrhus partem Italiae, quam iam armis
occupauerat, obtineret. * Pax dis-
plicuit: remanatumque Pyrrho à
senatu est, eum cum Romanis, nisi ex
Italia recessisset, pacem habere non
109
B 4
posse.

posse. * Tum Romani iusserunt *captivos* omnes, quos Pyrrhus reddiderat, *infames* haberi, quod armati capti fuissent; nec antè eos ad veterem statum reuerti, quam binorum hostium occisorum spolia retulissent.

* Ita *legatus Pyrrhi reuersus est. Aquo cum 45* *quereret Pyrrhus, Qualem Romam comperisset? Cineas dixit, regum se patriam vidisse. scilicet tales illic ferme omnes, qualis vnus Pyrrhus apud Epirum & reliquam Graciam putaretur.*

474. * Missi sunt contra Pyrrhum duces P. Sulpitius, & P. Decius Mus, còs certamine commisso *Pyrrhus vulneratus* est, elephanti interfecti; XX. millia cæsa hostium, & ex Romanis tantum quinque millia. Pyrrhus Tarentum fugatus. * Interiecto anno, contra Pyrrhum *Fabricius* est missus: qui prius inter legatos sollicitari non poterat, quarta regni parte promissa. * Tum, cum vicina castra ipse & rex haberent, *medicus Pyrrhi* ad eum nocte venit, promittens veneno Pyrrhum occisurum, si sibi aliquid pol-

polliceretur. * Quem Fabricius
vincitum reduci iussit ad dominum,
Pyrrhoq; dici, quæ contra caput eius
50 medicus spondidisset. * Tunc rex
admiratus, dixisse fertur: *Ille est Fabri-*
cus, qui difficilius ab honestate, quã solâ cur-
su suo auerti potest. * Tunc rex in Si-
ciliam profectus est. Fabricius victis
Samnitibus & Lucanis triumphauit.

* Cofs. deinde, Manius Curius 478.
Dentatus, & Cornelius Lentulus, ad-
uersum Pyrrhum missi sunt: & Curius
contra eum pugnavit; exercitum eius
cecidit, *ipsum Tarentum fugauit*, castra
cepit. * Ea die cæsa hostium XXIII.
millia. Curius Dentatus in consulatu
triumphauit. Primus Romam elephan-
tos quatuor duxit. * Pyrrhus etiam à
Tarento mox recessit, & apud Argos
Græciæ ciuitatem, occisus est.

55 * C. Fabricio Luscino, & C. Clau-
dio Cinna cofs. anno vrbs conditæ
cccclxi. *legati Alexandrini*, à Ptolmæo
missi Romam venere, & à Romanis a-
micitiam quam petierant, obtinue-
runt.

B 5

* Quin-

484. * Quintio Gulone, C. Fabio Pi-
ctore cofs. *Picentes* bellum commoue-
re, & ab insequentibus cofs. P. Sem-
pronio, Appio Claudio victi sunt: &
de his triumphatum est *Condita à Roma-
nis ciuitates*, Ariminum in Gallia, & Be-
neuentum in Samnio.

485. * M. Attilio Regulo, L. Iunio Li-
bone cofs. *Salentinis* bellum indictum
est: captique sunt cum ciuitate simul
Brundusini, & de his triumphatum est.

488. * Anno CDLXXVII. cum iam
clarum vrbis Romæ nomen esset, ar-
ma tamen extra Italiam mota non fu-
erant. * Ut igitur cognosceretur,
quæ copiæ Romanorum essent, *census*
est habitus. tum inuenta sunt ciuium
capita CCXCII. millia, CCCXXXIV:
quanquam à condita vrbe nunquam
489. bella cassassent. * Et contra *Afros* 60
bellum susceptum est *primum*, Appio
Claudio, Q. Fulvio cofs. * In Si-
cilia contra eos pugnatum est, & Ap-
pius Claudius *de Afris* & rege Siciliae
Hierone triumphauit.

* In sequenti anno, Valerio Mar-

co & Octacilio cofs. in Sicilia à Romanis res magnæ gestæ sunt. *Taurrominensani*, Catanenses, & præterea quinquaginta ciuitates in fidem acceptæ sunt.

* Tertio anno in Sicilia contra *Hieronem* bellum paratum est. Is cum omni nobilitate Syracusanorum pacem à Romanis impetrauit, deditq; argentitalenta ducenta. * Afri in Sicilia victi sunt, & de his secundo Romæ triumphatum est.

65 * Quinto anno belli Punico, quod 493
contra Afros gerebatur, *primū Romani*
C. Duillio & C. Cornelio Afina cofs.
in mari dimicarunt, paratis nauibus rostratis, quas Liburnas vocant. * Consul *Cornelius* fraude deceptus est. Duillius commisso prælio, Carthaginensium ducem vicit, XXX. naues cepit, XIV. merfit: VII. millia hostium cepit: III. millia occidit. * neq; vlla victoria Romanis gratior fuit, quod inuicti terrâ, iam etiam mari plurimum possent.

* C. Aquilio Floro, L. Scipione 494
cofs. *Scipio Corsicam & Sardiniam vastauit.*

uit, multa millta captiuorum inde ab-
duxit: triumphum egit.

493. * Manlio Volsone, M. Attilio Re-
gulo cons. *bellum in Africam translatum*
est, contra Hamilcarem Carthagini-
ensium ducem, in mari pugnatum, vi-
ctusq; est. * Nam perditis LXIV. 70
nauibus, retrò se recepit. Romani
XXII. amiserunt. * sed cum in A-
fricam transissent, primam *Clypeam* A-
fricæ ciuitatem in deditionem acce-
perunt. * Consules vsque ad *Car-*
thaginem processerunt, multisq; vasta-
tis oppidis, *Manlius* victor Romam re-
diit, & XXVII. millia captiuorum re-
duxit: *Attilius Regulus* in Africa re-
mansit. * Is contra Afros aciem
instruxit, contra tres Carthaginensiu
duces dimicans, victor fuit. * XVIII.
millia hostium cecidit, quinq; millia,
cum XVIII. elephantis cepit. LXXIV.
ciuitates in fidem accepit. * Tum 75
victi *Carthaginenses* pacem à Romanis petie-
runt: quam cum *Regulus* nollet nisi
durissimis conditionibus dare, Afri
auxilium à Lacedemonijs petierunt: * &
duce

duce Xanripo, qui à Lacedæmoniis missus fuerat, Romanorum Dux *Regulus* victus est ultimâ pernicie. * nam duo millia hominum tantum ex omni Romano exercitu refugerunt; quindecim millia cum imperatore *Regulo* capta sunt: XXX. millia occisa; *Regulus* ipse in carenas coniectus.

* M. *AEmilio Paulo*, *Serui Fulvio Nobiliore* cons. *ambo Romani consules in Africam profecti* sunt: cum trecentarum nauium classe *Clypeam* petunt, & contra *Carthaginenses* venerunt.

* primum *Afros* nauali certamine superant. *AEmilius* consul *CIV.* naues hostium demersit: XXX. cum pugnantibus cepit: XV. millia hostium aut occidit aut cepit: militē suum ingenti præda ditauit. * Et subacta *Africa* tum fuisset, nisi tanta *fames* fuisset, vt diutius exspectare exercitus non posset.

* Consules cum victrici classe redeuntes, circa *Siciliam naufragium* passi sunt: & tanta tempestas fuit, vt ex quadringentis sexaginta quatuor nauibus, octoginta seruari vix potuerint.

Neq;

Neq; yllo tempore tanta maritima
tempeſtas audita eſt. * Romani
tamen ſtatim ducentas naues repara-
uerunt; neq; in aliquo animus his in
fractus fuit.

500. * Cn. Seruilius Cepio & C. Sem-
pronius Blaſus coſs. cum ducentis
ſexaginta nauibus ad *Africam* profecti
ſunt, aliquot ciuitates ceperunt: præ-
dam ingentem reducentes, *nauſragium*
paſſi ſunt. * Itaq; cum continuæ
calamitates Romanis diſplicerent, *de-
creuit Senatus* vt à maritimis præliis diſ-
cederetur, & tantum ſexaginta naues
ad præſidium Italiae ſaluæ eſſent.

502. * L. Cæcilio Metello, C. Furio 85
Pacilo coſs. *Metellus* in Sicilia Afro-
rum ducem cum CXXX. elephantis &
magnis copiis venientem ſuperauit,
XX. millia hoſtium cecidit, XXVI. e-
lephantos cepit, * reliquos erran-
tes per Numidas, quos in auxilium
habebat, collegit, & Romam deduxit
ingenti pompâ, cum CXXX. elephan-
torum numero omnia itinera com-
pleret.

Post-

* Posthæc mala *Carthaginienses* Re- 503.
gulum ducem, quem ceperant, petie-
runt, ut Romam proficilceretur, & pa-
cem à Romanis obtineret, ac permu-
tationem captiuorum faceret. * Il-
le Romam cum venisset, inductus in
senatum, nihil quasi Romanus egit:
dixitq; se ex illa die, qua in potestatem Afro-
rum venisset, Romanum esse desisse. * itaq;
& uxorem à complexu remouit, & Romanis
90 *suasit, ne pax cum Pœnis fieret.* * Illos e-
nim fractos tot casibus, spem nullam habere:
se tanti non esse, ut tot millia captiuorum
propter unum se, & senem, & paucos, qui ex
Romanis capti fuerant, redderentur. * Itaq;
obtinuit. nam Afros pacem petentes
nullus admisit. Ipse Carthaginē rediit.
* offerentibusq; Romanis, ut eum Ro-
mæ tene rent, *negavit se in ea vrbe man-*
surum, in qua, postquam Afris seruierat, di-
gnitatem honesti ciuis habere non posset.
* Regressus igitur in Africam, o-
mnibus suppluiciis extinctus est.

* P. Claudio Pulchro & L. Iunio 504.
cess. *Claudius* contra auspicia pugna-
uit, & à Carthaginiensibus victus est.

Nam

* Nam ex CCXX. nauibus cum XXX. ⁹⁵
fugit, XC. cum pugnatoribus captæ
sunt; demersæ cæteræ. XX. millia ca-
pta. * *Alius quoq; consul classem nau-
fragio amisit: exercitum tamen saluum
habuit: quia vicinalitora erant.*

511

* C. Luctatio Catulo, A. Postu-
mio Albino cons. anno belli Punici
XXIII. *Catulo* bellum contra Afros
commisum est. * Profectus est cum
CCC. nauibus in Siciliam. *Afri* con-
tra ipsum CCCC. parauerunt. (Nun-
quam in mari tantis copiis pugnatum
est. * *Luctatius Catulus* nauem æger
ascendit. vulneratus enim in pugna
superiore fuerat. * Contra *Lilybae-100*
um, ciuitatem Siciliae, pugnatum est in-
genti virtute Romanorum. * nam
LXXIII. Carthaginensium naues ca-
ptæ sunt, CXXV. demersæ, XXXII.
millia hostium capta, XII millia oc-
cisa: infinitum auri argentiq; pondus
in potestatem Romanorum redactum
* Ex classe Romanorum XII. naues
demersæ. pugnatum est VI. Idus Mar-
tias. * Statim *Carthaginenses pacem pe-
tuerunt.*

205
suerunt. tributa est eis pax: captiui Romanorum, qui tenebatur à Carthaginienfibus, redditi funt. * Et iam Carthaginienfes petierunt, vt redimi eos captiuos liceret, quos ex Afris Romani tenebant. * Senatus iuffit fine precio dari eos, qui in publica custodia effent. * qui autem à priuatis tenerentur, vt precio dominis reddito, Carthaginem redirent: atq; id precium ex fifco magis, quàm à Carthaginienfibus folueretur.

* Q. Luctatius, A. Manlius cofs, *112* creati, bellum Falifcis intulerunt: quæ ciuitas Italiæ opulenta quondam fuit. * quod ambo cofs. *intra ſex dies*, quàm venerant, tranſegerunt. XV. millibus hoſtium cæſis: ceteris pace conceſſa, agro tamen ex medietate ſublato.

EVTROPII LIBER TERTIVS.

FINITO igitur Punico bello, quod per XXII. annos geſtum eſt, Romani iam clariffima gloria noti, legatos ad *ſiſ.*

C

Prolo-

Proloxeum Aegypti regem miserunt,
auxilia promittentes, quia Rex Syriae
Antiochus ei bellum intulerat. * Il-
le gratias Romanis egit, auxilia non
accepit. iam enim fuerat pugna tran-
sacta.

* Eodem tempore potentissimus
Rex Siciliae *Hiero* Romam venit ad lu-
dos spectandos, & ducenta millia mo-
diorum tritici populo dono dedit.

516. * L. Cornelio Lentulo, Fulvio
Flacco Coss. quibus *Hiero* Romam
venerat, etiam contra *Ligures* in Italiam
bellum gestum est, & de his tri-
umpharum est.

517. * *Carthaginenses* tamen bellum re-
parare tentabant, *Sardinienses*, qui
ex conditione pacis Romanis parere
debebant, ad rebellandum impellent-
es, * Venit tamen legatio Car-
thaginensium Romam, & pacem im-
petrauit.

518. * T. Manlio Torquato, C. Attilio
Balbo Coss. *de Sardinis* triumphatum est:
& pace omnibus locis facta, Romani nul-
lum bellum habuerunt. Quod his
post

post Romanam conditam semel tantum,
Numa Pompilio regnante, cōtigerat.

* L. Postumius Albinus, Cn. Ful- 524
uius Centumalus Cofs. bellum contra
Illyricos gesserunt: & multis ciuitatibus
captis, etiam Reges in deditioem ac-
ceperunt: ac tum primum de Illyricis
triumphatum est.

* L. A Emilio Cof. *ingentes Gallo-* 528
rum copia Alpes transierunt. Sed pro
Romanis tota Italia consensit: tradi-
tumq; est Fabio historico, qui ei bello
interfuit, DCCC. millia hominum pa-
20 rata ad id bellum fuisse. * sed res
per Cof. tum prospere gesta est. XL.
5 millia hostium interfecta sunt, & tri-
umphus A Emilio decretus. * Ali-
quot deinde annis post, contra *Gallos*
intra Italiam pugnatum est. * Fi- 531
nito bello, M. Claudio Marcello, Cn;
Cornelio Scipione Cofs. tum *Marcellus*
cum parua manu equitum dimicauit,
& Regem Gallorum *Viridomarum* nomi-
ne, manu sua occidit. * Postea cum
collega suo ingentes copias Gallo-
rum peremit, Mediolanum expugna-
uit,

uit, grandem prædam Romam pertulit, ac triumphans Marcellus *spolia Gal-
lorum* stipiti imposita humeris suis ve-
xit.

532 * M. Minutio, P. Cornelio C c s s.

Histris bellum illatum est, quia latro-
cinati naues Romanorum fuerant,
quæ frumenta exhibebant, perdomi-
tiq; sunt omnes.

* Eodem anno *bellum Punicum se-* 15
cundum Romanis illatum est per Han-
nibalem, Carthaginiensium ducem.

* qui *Saguntum* Hispaniæ ciuitatem,
Romanis amicam, oppugnare aggres-
sus est, agens vicesimum ætatis an-
num, copiis congregatis CL. millium
peditum, & XX. millium equitum.

* Huic Romani per legatos denuncia-
uerunt, vt bello abstineret. Is legatis
parere noluit. * Romani etiam à

Carthaginiensibus petierunt, vt man-
darent Hannibali, ne bellum contra
socios Populi Rom. gereret. Dura re-
sponsa à Carthaginiensibus reddita.

* *Saguntini* interea fame victi sunt, ca-
ptique ab Hannibale, vltimis pœnis
affici-

20 afficiuntur. * Tum *P. Cornelius Scipio* cum exercitu in Hispaniam profectus est: *Tiberius Sempronius* in Siciliam. Bellum Carthaginensibus indictum est.

* *Hannibal*, relicto in Hispania fratre *Hasdrubale*, *Pyrenæum* transit; *Alpes*, adhuc in ea parte inuias, sibi patefecit. * Traditur ad Italiam LXXX. millia peditum, & XX. millia equitum, VII. & XXX. elephantos adduxisse. Interea multi *Ligures* & *Galli* *Hannibali* se coniunxerunt.

* *Sempronius Gracchus* cognito ad Italiam *Hannibalis* aduentu, e *Sicilia* exercitum *Ariminum* traiecit.

* *P. Cornelius Scipio* *Hannibali* primus occurrit, commisso prælio, fugatis suis, ipse *vulneratus* in castra rediit.

25 * *Sempronius Longus* & ipse conflixit apud *Trebiam*. Is quoq; *vincitur*. *Hannibali* multi se in Italia dederunt.

* Inde ad *Tulciam* veniens *Hannibal*, *Flaminio* consuli occurrit; ipsum *Flaminium* interemit: Romanorū XXV. millia cæsa sunt; cæteri diffugerunt.

* Missus aduersus *Hannibalem* po. 526

stea à Romanis *Q. Fabius Maximus*. Is
tum, differendo pugnam, ab impetu
fregit; mox inuenta occasione vi-
cit.

537. * Quingentesimo & quadragesi-
mo anno à condita vrbe, L. Aemilius,
P. Terentius Varro, contra Anniba-
lem mittuntur; Fabioq; succedunt.
* qui Fabius ambos Coss. monuit, vt
Annibalem callidum & impatientem
ducem non aliter vincerent, quàm
prælium differendo. * Verum cum³⁰
impatientia Varronis cos. contradicen-
te Consule altero, id est, AEmilio
Paulo, apud vicum, qui *Canne* appel-
labatur, in Apulia pugnatum esset,
ambo Coss. ab Annibale vincuntur,
eain Pugna III. millia Afrorum pere-
unt, magna pars de exercitu Anniba-
lis fauciatur. * nullo tamen Puni-
co bello Romani grauius accepti sunt.
periit enim in eo prælio *AEmilius Pau-
lus* Cos. Consulares aut Prætorii XX.
Senatores capti aut occisi XXX. no-
biliiores viri CCC. militum XL. millia;
equitum III. millia & quingenti. * In
qui-

quibus malis nemo tamen Romano-
rum pacis mentionem habere digna-
tus est. *Serui*, quod nunquam ante, ma-
nu missi & milites facti sunt.

* Post eam pugnam multæ *Italiae*
ciuitates, quæ Romanis paruerant, se
ad Annibalem transfulerunt. * An-
nibal Romanis obrulit, vt *captiuos* re-
dimerent, responsumq; est à Senatu;
eos ciues non esse necessarios, qui, cum arma-
35 *ri essent, capi potuissent.* * Ille omnes
postea variis suppliciis interfecit, &
tres modios aurcorum annulorum Cartha-
ginem misit, quos è manibus equitum
Romanorum, Senatorum & militum
detraxerat.

* Interea *in Hispania*, vbi frater An-
nibalis *Asdrubal* remanserat cum ma-
gno exercitu, vt eam totam Afris su-
bigeret, à *duobus Scipionibus*, Romanis
ducibus, vincitur, perdiditq; in pu-
gna XXXV. millia hominum. * Ex
his capiuntur X. millia; occiduntur
XXV: Mittuntur ei à Carthaginien-
sibus ad reparandas vires XII. millia
peditum, IV. millia equitum, XX. e-
lephanti.

C 4

* AN-

* Anno quarto postquam in Italia Annibal venit, *M. Claudius Marcellus* Cos. apud Nola, ciuitatem Campaniæ, contra Hannibalem bene pugnauit. * Annibal multas ciuitates Romanorum per Apuliam, Calabria, & Brutios occupauit. * Quo⁴⁰ tempore etiam *Rex Macedonia Philippus* ad eum legatos misit, promittens auxilia contra Romanos: hac conditione, vt deletis Romanis, ipse quoque contra Græcos ab Annibale auxilia acciperet. * Captis igitur legatis *Philippi*, & re cognita, Romani in *Macedoniam* *M. Valerium Læuinum* ire iusserunt: * In *Sardiniam* *T. Manlium Torquatum* Proconsulem. nam etiam ea sollicitata ab Hannibale Romanos deseruerat. * Ita vno tempore quatuor locis pugnabatur, in Italia contra Hannibalem; in Hispania contra fratrem eius *Hasdrubalem*; in Macedonia contra *Philippum*; in Sardinia contra Sardos, & alterum *Hasdrubalem* *Carthaginensem*. * Is à *T. Manlio* Proconsule, qui ad Sardiniam missus fuerat,

rat;

erat, vivus est captus, occisa cum eo
XII. millia, capti mille quingenti, & à
Romanis *Sardinia Subacta*. Manlius vi-
ctor captivos & *Hasdrubalem* Romam
reportavit.

45 * Interea etiam *Philippus à Leuino* 539
in Macedonia vincitur; & in Hispania
à *Scipionibus Hasdrubal*, & *Mago* tertius
frater Hannibalis.

* Decimo anno postquam Han- 542
nibal in Italiam venerant, P. Sulpitio,
Cn. Fulvio Coss. *Hannibal usq; ad quar-
tum miliarium urbis accessit*; equites eius
vsq; ad portas. * mox Consulum
metu cum exercitu venientium, Han-
nibal ad Campaniam se recepit.

* In Hispania à fratre *Hasdrubale*
ambo Scipiones, qui per multos annos vi-
ctores fuerant, interficiuntur: exerci-
tus tamen integer mansit. casu enim
magis, quàm virtute erant decepti.

* Quo tempore etiam à consule
Marcello Sicilia pars magna capta est,
quam tenere Afri cæperant: & nobi-
lissimæ urbis *Syracusana* prada ingens Ro-
mam perlata est.

C 5

* Le-

* *Lexinus in Macedonia cum Philippo, 50*
& multis Græciæ populis, & rege Alie
Attalo amicitiam fecit. * & ad Sici-
liam profectus, *Annonem* quendam, A-
frorum ducem, apud Agrigentum ci-
uitatem, cum ipso oppido cepit, eum-
que Romam cum captiuis nobilibus
misit; XL. ciuitates in deditioem ac-
cepit, XXVI. expugnauit. * Ita om-
ni Sicilia recepta, Macedonia fracta,
ingenti gloria Romam regressus est.
Hannibal in Italia *En. Fuluium* Consu-
lem subito aggressus, cum octo milli-
bus hominum interfecit.

543' * Interea *ad Hispanias*, vbi occisis
duobus Scipionibus nullus Romanus
dux erat, *P. Cornelius Scipio* mittitur, fi-
lius *P. Scipionis*, qui ibidem bellum
gesserat, annos natus quatuor & XX.
vir Romanorum omnium & sua ætate,
& posteriori tempore ferè primus. * Is
Carthaginem Hispanie capit; in qua omne
aurum & argentum, & belli appa-
ratum Afri habebant. * Nobilissi-
mos quoque *obsides*, quos ab *Hispanis*
acceperat: *Magonem* etiam fratrem An-
nibalidis

nibalis ibi capit, quem Romam cum alijs mittit. *Roma ingens letitia* post hunc nuncium fuit. * Scipio Hispanorum obsides parentibus reddidit. Quare omnes ferè Hispaniæ ad eum vno animo transferunt. * Post quæ *Asdrubalem* Annibalis fratrem *victum* fugat, & prædam maximam capit.

* Interea in Italia Cos. *Q. Fabius* 544
Maximus Tarentum recepit, in qua ingentes copię Annibalis erant. * Ibi etiam ducem Annibalis *Carthalonem* occidit, XXV. millia captiuorum vendidit, prædam militibus dispersiuit, pecuniam hominum venditorum ad fiscum retulit. * Tum multæ *civitates*
60 *Romanorum*, quæ ad Annibalem transferant, se Fabio Maximo dederunt.

* Insequenti anno *Scipio in Hispania* egregias res egit, & per se, & per fratrem suum L. Scipionem LXX. civitates recepit. In Italia tamen male pugnatum est. Nam *Claudius Marcellus* Cos. ab Annibale *occisus*.

* Tertio anno postquam *Scipio* ad 540
Hispaniam profectus est, rursus res
incli-

inclytas gerit : *Regem Hispaniarum* magno praelio victum, in amicitiam accepit, & primus omnium à victo obfides non poposcit. * *Desperans Annibal* Hispanias contra Scipionem duces diutius posse retineri, fratrem suum *Asdrubalem* in Italiam cum omnibus copiis euocauit. * Is veniens eodem itinere, quo etiam Annibal venerat, à Consulibus Appio Claudio Nerone, & M. Liuiio Salinatore, apud Senam Piceni ciuitatem in insidias compositas incidit: * strenuè ⁶⁸ tamē pugnans, occisus est, ingentes eius copiarū captæ aut occisæ sunt. Magnū pondus auri argentiq; relatum.

* Posthæc *Annibal* diffidere de belli cœpit euentu. *Romanis* ingens animus accessit. Itaq; & ipsi euocauerunt ex *Hispania P. Cornelium Scipionem*. Is Romam cum ingenti gloria venit.

§47 * *Q. Cæcilio* & *L. Valerio Coss.* omnes ciuitates quæ in *Brutijs* ab *Annibale* tenebantur, *Romanis* se tradiderunt.

§48 * Anno XIV. postquam in Italiam venerat *Annibal*, *Scipio*, qui multa bene

ne

ne in Hispania egerat, *Consul est factus,*
& in Africam missus. * Cui viro
diuinum duiddam inesse existimaba-
tur: adeò vt putaretur etiam cum nu-
70 minibus habere sermonem. * *Is in*
Africa contra Annonem duces Afrorum
pugnauit, exercitum eius interfecit; se-
cundo prælio *castra capit* cum quatuor
millibus & quingentis militibus; XI.
millibus occisis. * *Syphacem* Numi-
diæ Regem, qui se Afris coniunxerat,
capit, & castra eius inuadit. Syphax
cum nobilissimis Numidis, & infinitis
spolijs, ab Scipione Romam mittitur.
* *Qua re audita, omnis fere Italia Hanni-*
balem deserit. Ipse à Carthaginensibus
in Africam redire iubetur, quam Sci-
pio vastabat. Ita anno XVII. ab Han-
nibale *Italia liberata est,* quam flens di-
citur reliquisse.

* *Legati Carthaginensium* pacem à
Scipione petierunt, ab eo ad senatum
Romam missi sunt; XLV. dies his in-
ducia datæ sunt, quousq; Romam ire
& regredi possent, XXX. millia pondo
argenti ab his accepta sunt. * *Sen-*

ius ex arbitrio Scipionis pacem iussit
cum Carthaginiensibus fieri. Scipio his
conditionibus dedit, ne amplius quam
XXX. naues haberent. D. millia pon-
do argenti darent, captiuos & perfu-
gas redderent.

* Interim Hannibale veniente ad 75
Africam, pax turbata est, multa hostilia
ab Afris facta sunt; legati tamen eorum
ex vrbe venientes, à Romanis capti
sunt, & iubere Scipione dimissi. * Han-
nibal quoq; frequentibus praelijs victus
à Scipione petit etiam ipse pacem. * Cum
ventum esset ad colloquium, iisdem con-
ditionibus data est, quibus prius; ad-
dita quingentis millibus pondo ar-
genti, C. millia librarum, propter no-
uam perfidiam. * Carthaginien-
sibus condiciones displicuerunt; iuf-
feruntq; Hannibalem pugnare: * Sed
infertur à Scipione, & Masinissa, alio Re-
ge Numidarum, qui amicitiam cum
Scipione fecerat, Carthagini bellum.
* Hannibal tres exploratores ad Scipionis 80
castra misit: quos captos Scipio cir-
cumduci per castra iussit, ostendiq;
eis

eis totum exercitum; mox etiam pran-
dium dari, dimittiq;, vt renunciarent
Hannibali, quæ apud Romanos vidif-
sent. * Interea *prelium* ab vtroq;
duce *instructum* est, quale vix vlla me-
moria fuit, quum peritissimi viri co-
pias suas ad bellum educerent. * *Sci-
pio victor* recedit, pæne ipso Hannibale
capto: qui primum cum multis equi-
tibus, deinde cum XX. postremo cum
quatuor evasit. * Inuenta in castris
Annibalis argenti pondo XX. millia,
auri LXXX. cætera supellectili copio-
sa, Post id certamen *pax cum Carthagini-
ensibus facta est.* * *Scipio* Romam re-
diit, ingenti gloria triumphavit, atq;
Africanus ex eo appellari captus est.
85 * Finem accepit secundum Punicum
bellum, post annum XVII. quàm cœ-
perat.

EVTROPII LIBER

QUARTVS.

TRansacto Punico bello, secutum 552
est MACEDONICVM contra Philippum
regem. * Quingentesimo & quin- 555
qua-

quagesimo primo anno ab vrbe con-
dita, T. *Quintius Flaminius* aduersus Phi-
lippum regem mittitur: Prosperè gef-
fit. * pax ei data est his legibus, ne
Gracia ciuitatibus, quas Romani contra eum
defenderant, bellum inferret: vt captiuos &
transfugas redderet; quinquaginta solum
naues haberet: reliquas Romanis daret;
* per annos decem quaterna millia pondo ar-
genti prastaret, & obsidem daret filium su-
um *Demetrium*.

* T. *Quintius Flaminius* etiam s
Lacedemoniis intulit bellum; ducem eo-
rum *Nabidem* vicit: & quibus voluit
conditionibus, in fidem accepit. * In-
genti gloria duxit ante currum nobi-
lissimos obsides, *Demetrium Philippi*
filium, & *Armenen Nabidis*.

561 * Transacto bello Macedonico,
secutum est SYRIACVM contra *Antio-*
562 *chum* regem, P. Cornelio Scipione, M.
Acilio Glabrione Coss. * Huic *An-*
tiocho Annibal se iunxerat; Carthagi-
nem, patriam suam, ne Romanis tra-
deretur relinquens. * *M. Acilius Gla-*
brion in Achaia pugnauit bene, Castra
regis

regis Antiochi nocturna pugna capta
10. sunt. Ipse fugatur. * *Philippo*, quia
contra Antiochum Romanis auxilio
fuisset, filius *Demetrius* redditus est.

* L. Cornelio Scipione, C. Lælio 562.

Coss. *Scipio Africanus* fratri suo L. Cor-
nelio Scipioni consuli, *legatus* contra
Antiochum profectus est. * An-
nibal, qui cum Antiocho erat, nauali
prælio victus est. Ipse postea *Antiochus*,
circa Sypilum, & Magnesium, Asiæ
ciuitatem, à Cos. Cornelio Scipione
ingenti prælio fusus est. * Auxilio
fuit Romanis in ea pugna, *Eumenes*,
Attali regis frater, qui *Eumeniam* in
Phrygia condidit. L. millia peditum
VI. millia equitum eo certamine ex
parte regis occisa sunt. * Tum rex
Antiochus pacem iniit. Iisdem conditio-
nibus *data est* à senatu, quanquam vi-
cto, quibus ante offerebatur; * *ut ex*
15 *Europa & Asia recederet, atq; intra Taurum*
se contineret, X. millia talentorum, & XX.
obsides praberet, Annibalem, concitatore
belli, dederet. * *Eumeni* regi donatæ
sunt à senatu omnes Asiæ ciuitates,
D
quas

quas Antiochus bello perdidit:
& *Rhodyjs*, qui auxilium Romanis con-
tra regem Antiochum tulerant, mul-
tæ vrbes concessæ sunt. * *Scipio* Ro-
mam redijt, ingenti gloriâ triumphauit:
nomen & ipse ad imitationem fratris
Asiatici accepit, quia Asiam vice-
rat: sicut frater ipsius propter Africam
domitam Africanus appellabatur.

167 * Spurio Posthumio Albino, Q.
Martio Philippo Coss. *M. Fuluius de*
ÆTOLIS triumphauit.

* *Annibal*, qui victo Antiocho, ne
Romanis traderetur, *ad Prusiam*, Bi-
thyniæ regem, fugerat, *reperitus* etiam
ab eo est, per T. Quintiũ Flaminium:
* & cum tradendus esset Romanis, *ve-*²⁰
nenum bibit, & *apud Libyssam*, in finibus
Nicomedensium, *sepultus* est.

* Philippo rege Macedoniae mor-
tuo, qui & aduersum Romanos bellum
gesserat, & postea Romanis contra
Antiochum auxilium tulerat, filius e-
ius PERSEVS in Macedonia rebellauit, in-
gentibus copijs ad bellum paratis.
* Nam adiutores habebat *Coryn* Thra-
ciae

tiæ regem; Illyrici regem, *Gentium* no-
mine. * Romanis autem in auxilium
erant *Eumenes* Asiæ rex, *Ariarathes* Cap-
padociæ, *Antiochus* Syriæ, *Ptolomeus* A E-
gypti, *Masinissa* Numidiæ. * *Prusias*
autem rex Bithyniæ, quanquam fore-
rem Persei vxorem haberet, vtrifq; se
25 æquum præbuit. * Dux Romano-
rum *P. Licinius Cos.* est â rege *gravi praliæ*
victus. * Neq; tamen Romani, quan-
quam superati, regi petenti pacem
præstare voluerunt: nisi his conditio-
nibus; vt se & suos Senatui & Populo
Rom. dederet. * Mox missus con-
tra eum *L. AEmilius Paulus Cos.* & in Il-
lyricum *C. Anicius* prætor contra Gen-
tium. Sed *Gentius* facile vno prælio vi-
ctus, mox se dedit. * Mater eius,
& vxor, & duo filij, frater quoq; eius,
simul in potestatem Romanorum ve-
nerunt. * Ita bello intra dies XXX.
perfecto, antè cognitum est *Gentium*
victum, quàm cœptum bellum nun-
ciaretur.

30 * *Cum Perseo* autem *AEmilius Paulus*
Cos. III. Non. Septem. dimicauit, vicit q̄

D 2

cum,

eum, XX. millibus peditum eius occis. Equitatus cum rege fugit integer. * Romanorum C. milites amissi sunt: *Vrbes Macedoniae omnes, quas rex tenuerat, Romanis se dediderunt.* * *ipse rex, cum defereretur ab amicis, venit in Pauli potestatem.* Sed honorem ei AEmilius non quasi victo habuit, nam & volentem sibi ad pedes cadere, non permisit, sed iuxta se in sella collocavit. * *Macedonibus & Illyriis haec leges datae sunt, ut liberi essent, & dimidium eorum tributorum praestarent, quae regibus praestitissent:* ut apparet, populum Rom. pro aequitate magis quam avaritia dimicare. * Atque in conuentu infinitorum populorum Paulus haec pronunciauit: & *legationes multarum gentium, quae ad eum venerant, magnificentissimo conuiuio pavit, dicens: eiusdem hominis esse debere, & bello vincere, & conuiuij apparatu elegantem esse.* * Mox ³⁵ LXX. ciuitates Epiri, quae rebellarent, cepit: *praedam militibus distribuit; Romam cum ingenti pompa redijt, in naue Persei quae inusitatae magnitudinis fuisse*

isse traditur; adeò vt XVI. ordines ha-
buisse dicatur remorum. * *Trium-*
phauit magnificentissimè in curru aureo,
cum duobus filijs, vtroq; latere astan-
tibus. * Ducti sunt ante currum *duo*
regis filij, & ipse Perseus, XLV. annos na-
tus. * Post eum etiam *C. Anicius de*
Illyricis triumphauit. Gentius cum fra-
tre & filijs ante currum ductus est.

* Ad hoc spectaculum multarum
gentium *reges Romam venerunt.* Inter a-
lios quoque venit *Attalus atq; Eumenes*
40 *Asiæ reges: atq; Prusias Bithyniæ.* * Ma-
gno honore accepti sunt: & permit-
tente Senatu, *dona quæ attulerant, in*
capitolio posuerunt: Prusias etiam fi-
lium suum Nicomedem Senatui com-
mendauit.

* In sequenti anno *L. Memmius in* 603
Hispania bene pugnauit. Marcellus po-
stea consul res ibidem prosperè gessit.

* TERTIVM deinde BELLVM CON- 604
TRA CARTHAGINEM suscipitur, sex-
centesimo & altero anno ab vrbe con-
dita; *L. Manlio Censorino, & M. Ma-*
nilio Coss. anno LI. postquam secun-

50
dum Punicum bellum transactum e-
rat. Hi profecti Carthaginem oppu-
gnauerunt. * Contra eos *Asdrubal*
dux Carthaginensium dimicabat. *Fa-*
mea dux alius, equitatu præerat Car-
thaginensium * *Scipio* tunc Scipio-
nis Africani nepos, *tribunus* ibi milita-
bat. Huius apud omnes ingens metus
& reuerentia erat. Nam & paratissimus
ad dimicandum, & consultissimus ha-
bebatur. * Itaq; per eum multa ⁴⁵
prosperè à Coss. gesta sunt, Neq; quid-
quam magis vel *Asdrubal* vel *Famea*
vitabant, quam contra eam Roma-
norum partem committere, vbi *Sci-*
pio dimicabat.

605 * Per idem tempus *Masinissa*, rex
Numidarum, per annos sexaginta fe-
rè; amicus populi Romani, anno vitæ
suæ XCVII. *mortuus est*, XLIV. *filiis reli-*
ctis. *Scipionem* diuisorem regni inter
filios esse iussit.

606 * Cum igitur clarum *Scipionis* nomen
esset, inuenis adhuc Cos. est factus &
contra Carthaginem missus. * *Is eam ce-*
pit ac diruit. *Spolia* ibi inuenta, quæ de
varia-

variarum ciuitatum excidijs Carthago collegerat: & *ornamenta urbium* ciuitatibus Siciliae, Italiae, Africae reddidit: quae sua recognoscebant. * Ita Carthago septingentesimo anno postquam condita erat, deleta est, Scipio nomen, quod auus eius acceperat, meruit, scilicet vt propter virtutem etiam ipse *Africanus iunior* vocaretur.

50 * Interim in Macedonia quidam 605

PSEUDOPHILIPPVS arma mouit: & Romanum praetorem *P. Iuencium*, contra se missum, ad interuentionem vicit.

* Post eum *Q. Caecilius Metellus* dux a Romanis, contra Pseudophilippum missus est: & XXV. millibus ex militibus eius occisis, *Macedoniam* recepit: ipsum etiam *Pseudophilippum* in potestatem suam redegit.

* CORINTHIS quoque bellum indictum est, nobilissimae Graeciae ciuitati, propter iniuriam legatorum Romanorum. *Hanc Mummius consul cepit ac diruit.*

* Tres igitur Romae simul celeberrimi triumphi fuerunt: *Africani ex Africa:*

D 4

ante

ante cuius currum ductus est Asdrubal: * *Metelli*, ex Macedonia: cuius currum præcessit Andriscus, qui & Pseudophilippus dicitur: *Mummij*, ex Corintho: ante quem signa ænea, & pictæ tabulæ, & alia vrbs clarissimæ ornamenta prælata sunt.

612 * Iterum in Macedonia PSEUDO PERSEVS, qui se Persei filium esse dicebat, collectis seruis, *rebellauit*: & cum septemdecim armatorum millia haberet, a *Tremellio* Quæstore superatus est. * His diebus *Androgynus* Romæ visus, iussu aruspicum in mare mersus est.

* Eodem tempore *Metellus* in *Celtiberia* Apud Hispanos res egregias gessit. Successit ei *Q. Pompeius*, nec multo post *Q.* quoq; *Capio* ad idem bellum missus est; quod quidam VIRIATVS contra Romanos in Lusitania gerebat.

613 * Quo metu *Viriatius* à suis interfectus est, cum quatuordecim annos Hispanias aduersum Romanos mouisset. * Pastor primo fuit, mox latronum dux: postremo tantos ad bellum populos concitauit, vt assertor contra Romanos

60 nōs Hispaniæ putaretur: * Cum
interfectores eius præmium à Cœpione
consule peterent, *responsum est, numquam*
Romanis placuisse imperatorem à suis militi-
bis interfici.

* *Pompeius* deinde consul à NUMAN- 612
TINIS, quæ Hispaniæ ciuitas fuit opu-
lentissima, *superatus. pacem ignobilem fe-*
cit. * Post eum *C. Hostilius Mancinus* Cos.
iterum cum Numantinis pacem fecit
infamem; quam Populus & Senatus
iussit infringi, atq; ipsum Mancinum
hostibus tradi: vt in illo, quem auto-
rem foederis habebant, iniuriam so-
luti foederis vindicarent. * Post tantā
igitur ignominiā, quā à Numantinis
bis Romani exercitus fuerant subiug-
gati, *P. Scipio Africanus*, secundò Con-
sul factus, & *ad Numantiam missus est*, * Is
primum militem vitiosum & ignavum,
exercendo magis, quàm puniendo, si-
65 ne aliqua acerbitate correxit. * Tum
multas *Hispaniæ civitates* partim bello
cepit, partim in deditioem accepit.
* Postremo *ipsam Numantiam*, diu ob- 620
sessam, *fame confecit* & à solo euertit:

reliquam prouinciam in fidem accepit.

* Eo tempore *Attalus* rex Asiae, frater *Eumenis*, mortuus est, heredemque populum Romanum reliquit. Ita imperio Romano per testamentum Asia accessit.

617 * Mox etiam *Decimus Iunius Brutus* de Gallæcis & Lusitanis triumphauit magna gloria. & *P. Scipio Africanus de Numantinis* secundum triumphum egit, XIV. anno postquam priorem de Africa egerat.

622 * Motum interim in Asia bellum est ab *ARISTONICO*, *Eumenis* filio, qui ex concubina susceptus fuerat. Is *Eumenis* frater *Attali* fuerat. * Aduersus e- 70
um missus est *P. Licinius Crassus*, habuit infinita regum auxilia. * Nam & *Bithyniæ* rex *Nicodemus* Romanos iuuit: & *Mithridates* Ponticus, cum quo postea bellum grauissimum fuit: & *Ariarathes* Cappadox, & *Pylemenes* Paphlagon. * Victus est tamen *Crassus*, & in prælio interfectus. Caput eius *Aristonico* oblatum est: corpus *Smyrnæ* sepul-

sepultum. * Postea *Perpenna* consul Romanus. qui successor *Crasso* veniebat, audita belli fortuna, ad *Asiam* celeravit: & acie victum *Aristonicum*, apud *Stratonicem* ciuitatem, quo fugerat, fame ad deditiōem compulit. * *Aristonicus* iussu *Senatus Romæ* in carcere strangulatus. triumphari enim de eo non poterat: quia *Perpenna* apud *Pergamum* rediens diem obierat.

57 * *L. Cæcilio Metello*, & *T. Quintio Flaminio Coss.* *Carthago* in *Africa*, iussu *Senatus* reparata est, quæ nunc manet; annis duobus & viginti postquam à *Scipione* fuerat euerfa, deducti eo sunt ciues *Romani*.

* Anno *DCXXVII.* ab vrbe condita, *C. Cassius Longinus*, & *Sex. Domitius Calvinus* consules, *GALLIS TRANSALPINIS* bellum intulerunt, & *Aruernorum* nobilissimæ tum ciuitati, atque eorum regi *Bituito*: infinitamq; multitudinem iuxta *Rhodanum* fluvium interfecerunt. * *Præda* ex torquibus *Gallorum* ingens *Romam* perlata est. *Bituitus* se *Domitio* dedit, atq; ab eo

eo Romam ductus est, magnaq; gloria
Consules ambo triumphauerunt.

632 * M. Portio Catone, & Q. Martio
Rege Coss. DCXXX; II. anno ab vrbe
condita, *Narbona* in Gallia colonia de-
ducta est. Post à L. Metello, & Q. Mu-
cio Scæuola Coss. de *Dalmatia* trium-
phatum est.

633 * Ad vrbe condita anno DCXXXV.
C. Cato Consul *Scordiscis* intulit bellum,
ignominioseq; pugnavit.

639 * C. Cæcilio Metello, & Cn. Car- 80
bone Coss. *duo Metelli fratres* eodem die

640 alterum ex Thracia; ex Sardinia alte-
rum triumphum egerunt. Nuncia-
tumq; Romæ est, *Cimbros* è Gallia in I-
talia transisse.

642 * P. Scipione Nasica, & L. Car-
purnio Bestia Coss. IUGURTHÆ Nu-
midarum regi bellum illatum est,
quòd *Ad herbalem* & *Hiempsalem*, Micip-
sæ filios, fratres suos, reges, & P. R.
amicos interemisset. * Missus ad-
uersus eum Cos. *Calpurnius Bestia*, cor-
ruptus regis pecuniâ, pacem cum eo
flagitiosissimam fecit, quæ à Senatu
repro-

reprobata est. * Postea contra e- 643
undem in sequenti anno *Spurius Albi-*
nius Postumius profectus est. Is quoq; per
fratrem ignominiosè contra Numi- 644
das pugnavit. * Tertio missus *Q.*

Cacilius Metellus Consul, exercitum in-
genti serueritate & moderatione cor-
rectum, cum nihil in quenquam cru-
entum faceret, ad disciplinam Roma-
nam reduxit. Iugurtham varijs prælijs
vicit: elephantos eius occidit, vel ce-

85 pit. * Et cum iam bello finem po- 645
siturus esset, *successum* est ei à *C. Mario*.

* Is *Iugurtham*: & *Bocchū*, Mauritaniæ
regem, qui auxiliū Iugurthæ ferre cœ-
perat, pariter superavit. * Aliquan-
ta & ipse oppida Numidiæ cepit, bel-
loq; terminum posuit, capto Iugurtha
per quæstorem suum *Cornelium Syllam*, 648
ingentem virum, tradente *Boccho* Iu-
gurtham, qui pro eo antè pugnaverat.

* *A. M. Iunio Silano*, collega *Q.*
Metelli, *Cimbri* in Gallia; & à *Minutio*
Rufo in Macedonia *Scordisci* & *Triballi*,
& à *Servilio Cæpione* in Hispania *Lu-*
sitani victi sunt. * Et duo triumphi de
Iugur-

Iugurtha, prius per Metellum, secundus per Marium acti sunt. * Ante cur-
rum tamen Marij *Iugurthacum* duobus
filijs ductus est *catenatus*, & mox iussu
consulis in carcere strangulatus.

EVTROPII BREVIARII

LIBER V.

647 **D**VM bellum in Numidia contra
Iugurtham geritur, Romani con-
sules *M. Mamilius*, & *Q. Capio à Cimbris & Teu-*
tonibus, & *Tigurinis*, & *Ambronibus*,
quæ erant Germanorum & Gallorum
gentes, *victi* sunt iuxta flumen *Rho-*
danum; & ingenti interneccione attri-
ti, etiam castra sua & magnam partem
exercitus perdidierunt. * *Timor Ro-*
mae grandis fuit, quantum vix *Anniba-*
balis tempore *Punicis* bellis, ne ite-
rum Galli Romam venirent. * Er-
go *Marius* post victoriam *Iugurthinam*
secundò *COS.* est factus, bellumq; ei con-
tra *Cimbros & Teutones* decretum est.
* *Tertio* quoq; ei & *quarto* delatus est
consulatus: quia bellum *Cimbricum*
pro-

protrahebatur. Sed in quarto consu-
latu collegam habuit *Q. Lucatium Ca-
tulum.* * Cum Cimbris itaque con-
flictus, & duobus prælijs CC. millia ho-
stium cecidit, LXX. millia cepit, & du-
cem eorum *Tentobodum.* propter quod
meritum absens *quinto COS* est factus.

* Interea Cimbri & Tentones, quo-
rum copia adhuc infinita erat, ad Ita-
liam transferunt. * Iterum à C. Ma-
rio & *Q. Catulo* contra eos dimica-
tum est: sed à Catuli parte feliciter. *
Nam eo prælio, quod simul ambo gef-
serunt, CXL. millia, aut in pugna, aut
in fuga cæsa sunt; LX. millia capta.
Romani milites ex utroq; exercitu
trecenti perierunt. * Tria & trigin-
ta signa Cimbris sublata sunt. Ex his
exercitus Marij duo reportavit; Catuli
exercitus XXX. & unum. Is belli finis
fuit: triumphus utriq; decretus est.

10 * Sex. Iulio Cæsare, & L. Marcio *662*
Philippo Coss, sexentesimo quinquag-
esimo nono anno ab urbe condita,
quum prope alia omnia bella cessa-
rent, in Italia *grauissimum bellum* *662*
scientes.

Mar-

Marsi, Peligniq, mouerunt: * qui, cum
annis numerosis iam Pop Romano o-
bedirent, tum liberatem sibi æquam
adserere cœperunt. * Perniciosum
admodum hoc bellum fuit. *P. Rutilius*
Consul in eo occisus est: *Cæpio* nobilis
iuuenis, & *Portius cato*, alius Cos. *
Duces autem aduersus Romanos Picen-
tibus & Marsis fuerunt, *T. Vietius*, *Hie-*
rus Asinius, *T. Herennius*, *A. Cluenti-*
us. * *A Romanis* benè contra eos pug-
gnatum est, a *C. Mario*, qui sexies Con-
sul fuerat; & à *Cn. Pompeio*: maximè ta-
mèn à *L. Cornelio Sylla.* * qui inter a-
lia facta egregia, ita *Cluentium*, hosti-
um ducem, cum magnis copijs fudit,
vt ex suis nec vnum amitteret. * Qua-
driennio, cum graui tamē calamitate,
hoc bellum tractum est. Quinto de-
mum anno finem accepit per *L. Cor-*
nelium Syllam Cos. cum antea in eo-
dem bello ipse multa strenuè prætor
gessisset.

666. * Anno Urbis conditæ DCLXII.
primum Romæ bellum CIVILE commo-
tum est. Eodem anno etiã *Mithridati-*

cum.

cum. * *Causam bello ciuili C. Marius*
sexies Cos. dedit. Nam cum Sulla Con-
sul contra Mithridatem gesturus bel-
lum, qui Asiam & Achaiam occupa-
*uerat, mitteretur; * isq; exercitum*
in Campania paulisper teneret, vt bel-
li socialis (de quo diximus) quod in-
tra Italiam gestum fuerat, reliquæ
tolerentur; Marius affectauit, vt ip-
se ad bellum Mithridaticum mittere-

20.

*tur. * Quare Sylla commotus,*
cum exercitu ad urbem venit. Illic
contra Marium & Sulpicium dimica-
*uit. * Primus urbem Romam in-*
gressus est; Sulpicium interfecit, Ma-
*rium fugauit. * Atq; ita Coss. or-*
dinatis in futurum annum, Cn. Octa-
uio, & L. Cornelio Cinna, ad Asiam
*profectus est * Mithridates enim,*
qui Pontirex erat, atq; Armeniam mi-
norem, & totum Ponticum mare in
circuitu cum Bosphoro tenebat; pri-
mò Nicomedem amicum Populi Rom.
*Bithyniâ voluit expellere: * Sena-*
tuique mandauit, bellum se ei propter
iniurias, quas passus fuerat, illatu-

E

rum.

rum. * à Senatū responsum est, ²⁵
Mithridati, si id faceret, quod & ipse
bellum à Romanis pateretur. * Qua
re iratus, *Cappodociam* statim occupa-
uit, & ex ea *Ariobarzanem*, regem & a-
micum populi Romani fugauit. * Mox
etiam *Bithyniam* inuasit, & *Paphlago-
niam*, pulsus ex ea regibus, amicis Po-
puli Romani, *Pilemene* & *Nicomede*. In-
de ad *Ephesum* contendit: & per om-
nem *Asiam* litteras misit, vt, vbicum-
que inuenti essent ciues Romani, vno
die occiderentur. * Interea etiam
Athēna, ciuitas *Achaiae* ab *Aristone* A-
theniensi Mithridati tradita est * Mi-
serat enim iam ad *Achāiam* Mithrida-
tes *Archelaum* ducem suum, cum CXX.
millibus equitum ac peditum: per
quem etiam *reliqua Graecia* occupata est.
* *Sylla* *Archelaum* apud *Pyræum*, ³⁰
non longè ab *Athenis*, obsedit, i-
psamque urbem cepit: * Postea
commisso praelio contra *Archelaum*,
ita eum vicit, vt ex CXX. millibus vix
decem superessent *Archelao*. & ex *Syl-
lae* exercitu XIV. tantum homines in-
ter-

5
terficerentur. * Hac pugnâ Mi-
thridates cognitâ, LXX. millia lectis-
sima ex Asia Archelao misit. contra
quem Sylla iterum commisit. * Pri-
mo proelio viginti millia hostium in-
terfecta sunt, filiusq; Archelai *Dioge-
nes*: secundo, omnes Mithridatis co-
piæ extinctæ sunt. * *Archelaus* ipse
triduo nudus in paludibus latuit. Hac
re audita Mithridates cum Sylla de
pace agere cœpit.

35 * Interim eo tempore *Sylla* etiam 668
Dardanos, *Scordiscos*, *Dalmatas*, & *Mæsos*
partim vicit, alios in fidem accepit,
* Sed cum legati à rege Mithridate,
qui pacem petebant, venissent, non a-
liter se daturum Sylla esse respondit,
nisi rex, relictis his quæ occupauerat,
ad regnum suum rediisset. * Postea
tamen ad colloquium ambo vene-
runt, Pax inter eos ordinata est; vt Syl-
la ad bellum ciuile festinans, à tergo
periculum non haberet. * Nam
dum Sylla in Achaia atq; Asia Mithri-
datem vicit, *Marius*, qui fugatus erat,
& *Cornelius Cinna*, vnus ex consulibus,

bellum in Italia repararunt: * & *ingressi urbem Romam*, nobilissimos ex Senatu & consulares viros interfecerunt; multos *proscriserunt*: ipsius Syllæ domo euerfâ, filios & vxorem ad fugam compulerunt. * Vniuersus *re-* 40
liquus Senatus ex vrbe fugiens, *ad Syllam* in Græciam venit, orans vt patriæ subueniret. * Ille in Italiam traiecit, bellum ciuile gesturus aduersus Norbanum & Scipionem Coss. * Et primo prælio contra *Norbanum* dimicauit, non longè à Capua. Tum VII. millia eius cecidit, VI. millia cepit: CXXIV. suorum amisit. * Inde etiam se ad Scipionem conuertit, & ante prælium, totum eius exercitum, sine sanguine in deditionem accepit. * Sed cum Romæ mutati *consules* essent, & *Marius, Marij filius, ac Papirius Carbo* consulatum accepissent, Sylla tamen contra Marium iuniorem dimicauit: & XV. millibus eius occisis, CCCC. de suis perdidit. * Mox 45
etiam & urbem ingressus est. Marium *Marij filium, Præneste* persequutus, *obsedit,*

dit, & ad mortem compulit. * Rur-
sus pugnam grauissimam habuit contra
Lamponium & *Carinatem* duces partis
Marianæ ad portam *Collinam*. *
LXXX. millia hostium in eo prælio
contra *Syllam* fuisse dicuntur. XII.
millia se *Syllæ* dediderunt: cæteri in
acie, in castris, in fuga, insatiabili ira
victorum consumpti sunt. * *Cneus*
quoq; *Carbo*, cos. alter ab *Arimino* ad
Siciliam fugit; & ibi per *Cn. Pompeium*
interfectus est: * quem adolescen-
tem *Sylla* annos vnum & XX. natum,
cognitâ eius industriâ, traditis exer-
citibus præfecerat, vt secundus a *Sylla*
haberetur. * Occiso ergo *Carbone*,
Pompeius Siciliam recepit. Trans-
gressus inde ad *Africam*, *Domitium*, *Ma-*
rianæ partis ducem, & *Hiarbam*, regem
Mauritaniæ, qui *Domitio* auxilium fe-
rebat, occidit. * Post hæc *Sylla* de
Mithridate ingentiglora triumphauit.
Cnæus etiam *Pompeius* (quod nulli
Romanorum tributum erat) quartum
& XX. annum agens, de *Africa* trium-
phauit. * Hunc finem habuerunt

duo funestissima bella; *Italicū*, quod est sociale dictum; & *Ciue*: quæ ambo tractata sunt per annos decem. * *consumpserunt* ultra CL. millia hominum; viros consulares XXIV. prætorios VII. & dilitios LX. senatores ferè CCC.

EVTROPII LIBER
S E X T V S.

675. **M**AEmilio Lepido, Q. Catulo consulibus, cum Sylla rempublicam composuisset, *bella nova* exarserunt: *unum* in Hispaniâ; *aliud* in Pamphyliâ & Ciliciâ; *tertium* in Macedoniâ; *quartum*, in Dalmatiâ. * Nam SERTORIUS, qui partium Marianarum fuerat, timens fortunam eorum, qui interempti erant, ad bellum commovit Hispanias. * Missi sunt contra eum duces Q. Cæcilius Metellus, filius eius qui Iugurtham vicit: & L. Domitius Prætor. A Sertorij duce Hirtuleio *Domitius occisus* est. *Metellus* vario successu contra Sertorium dimicauit. * Postea cum impar pugnae solus Metellus

lus putaretur, *Cn. Pompeius* ad Hispanias missus est. Ita duobus ducibus adversus Sertorium fortuna varia sæpe pugnauit. * Octauo demum anno à suis occisus est. & finis ei bello datus est per *Cn. Pompeium* adolescentem, & *Q. Metellum Pium*: omnes prope Hispaniæ in ditionem populi Rom. redactæ sunt.

* Ad *Macedoniam* missus est *Appius Claudius* post consulatum. leuia prælia habuit contra varias gentes, quæ *Rhodopam* provinciam incolebant. atq; ibi morbo mortuus est. * Missus ei successor *Cn. Scribonius Curio* post consulatum. is *Dardanos* vicit, & vsq; ad *Danubium* penetrauit; triumphumq; meruit, & intra triennium finem bello dedit.

* Ad *Ciliciam* & *Pamphyliam* missus est *P. Seruilius* ex consule, vir strenuus. Is *Ciliciam* subegit, *Lyciæ* vrbes clarissimas oppugnauit, & cepit. * In his *Phaselidem*, *Olympum*, *Corycum* *Ciliciæ*. *Isauros* quoq; aggressus, in ditionem coëgit, atq; intra triennium bello

bello finem dedit. * Primus omni- 10
um Romanorum in Isauriam iter fecit.
Reuertens triumphum accepit, & no-
men Isaurici meruit.

* Ad *Illyricum* missus est *Cn. Cosco-*
nus pro consule multam partem Dal-
mariæ subegit, Salonas cepit: & com-
posito bello Romam post biennium
redijt.

675 * Iisdem temporibus consul *M. AE-*
milius Lepidus, Catuli collega, *bellum ciui-*
le voluit commouere: intra tamen v-
nam ætatem motus eius oppressus
est. * ita vno tempore *multi simul*
triumphi fuerunt: Metelli ex Hispania:
Pompeij secundus ex Hispania: Curi-
onjs ex Macedonia: Seruilij ex Isauria.

679 * Anno Vrbs conditæ DCLXXVI.
L. Licinio Lucullo, & M. Aurelio Cot-
ra Coss. *Mortuus est Nicomedes*, rex Bi-
thyniæ, & per testamentum populum
Romanum fecit heredem. * *Mithri-* 15
dates, pace rupta, Bithyniam & Asiam
rursus voluit inuadere. Aduersus eum
ambo consules missi, variam habuere
fortunam. *Cotra* apud Chalcedonem
victus

victus ab eo acie, etiam intra oppidum
coactus est, & obsessus. * Sed cū se in-
de Mithridates Cyzicum transtulisset,
vt Cyzico capto, totam Asiam inuade-
ret, *Lucullus* ei alter consul occurrit:
* ac dum Mithridates in obsidione
Cyzici moraretur, ipse eum à tergo
obsedit, fameq; consumpsit, & multis
prælijs vicit. * Postremo, Byzan-
tiū (quæ nunc Constantinopolis est)
fugauit, nauali quoq; prælio duces e-
ius *Lucullus* oppressit. Ita vna hieme
& æstate, à *Lucullo* centum ferè mil-
lia hominum ex parte regis extincta
sunt.

* Anno vrbs Romæ DCLXXIIIX.
Macedoniam prouinciam *M. Licinius Lu-*
cullus accepit, consobrinus eius, qui
contra Mithridatem bellum gerebat.

20 * Et in Italia nouum bellum subito 681
commotum est. LXX. enim & quatuor
gladiatores, ducibus *Spartaco*, *Chry-*
so, & *Oenomao*, effracto *Capuæ* ludo
effugerunt; & per *Italiam* vagantes,
pænè non leuius bellum in ea, quàm
Hannibal mouerunt. * Nam mul-

tis ducibus, & duobus simul Romanorum consulibus victis, sexaginta ferè millium armatorum exercitum congregauerunt: victiq; sunt in Apulia à *M. Licinio Crasso* proconsule. * & post multas calamitates Italiae, tertio anno bello huic finis imponitur.

682

* Sexcentesimo octogesimo primo vrbs conditæ anno, P. Cornelio Lentulo, & Cn. Aufidio Oreste Coss. *duo tantum grauius bella* in imperio Romano erant, MITHRIDATICVM & *Macedonicum*. hæc duo *Luculli* agebant, L. Lucullus, & M. Lucullus. * *L. ergo Lucullus* post pugnam Cyzicenam, qua vicerat Mithridatem; & naualem, qua duces eius oppresserat, persecutus est eum: * & recepta Paphlagonia, ²⁵ atq; Bithynia, etiam regnum eius inuasit. Sinopem & Amisum, ciuitates Ponti nobilissimas, cepit. * Secundo *prælio apud Cabira* ciuitatem, quò ingentes copias ex omni regno adduxerat Mithridates, cum XXX. millia lectissima regis, a quinq; Romanorum millibus vastata essent, *Mithridates fugatus*

gatus, & castra eius direpta. Armenia
quoq; minor, quam tenuerat, eidem
sublata est. * Susceptus tamen est
Mithridates post fugam à *Tigrane*, Ar-
meniaë rege, qui tum ingenti gloria
imperabat: Persas saepe vicerat, Meso-
potamiam occupauerat, & Syriam, &
Phœnices partem. * Ergo *Lucullus*
repetens hostem fugatum, etiam reg-
num *Tigranis*, qui Armenijs impera-
bat, ingressus est. * *Tigranocerta*, ci-
uitatem Armeniaë nobilissimam, ce-
pit. Ipsum regem cum sexcentis milli-
bus clibanariorum, & centum milli-
bus sagittariorum & armatorum ve-
nientem, octodecim millia militum
habens, ita vicit, vt magnam partem
Armeniorum deleuerit. Inde *Nisibin*
profectus, eam quoq; ciuitatem cum
30 regis fratre cepit. * Sed hi, quos
in ponto *Lucullus* reliquerat, cum ex-
ercitus parte, vt regiones victas etiam
Romanorum tuerentur, negligenter
se & auarè agentes, occasionem ite-
rum *Mithridati* in Pontum irrumpen-
di dederunt. Atq; ita bellum renouatum
est.

est. * Lucullo paranti, capta Ni-
sibi, contra Persas expeditionem, suc-
cessor est missus.

* Alter *Lucullus* qui *Macedoniam* ad-
ministrabat, *Bessis* Romanorum pri-
mus intulit bellum, atq; eos ingenti
prælio in AEmo monte superauit. *
Oppidum *Vscudamam*, quod *Bessi*
habitabant, eodem die, quo aggressus
est, vicit: *Cabylen* cepit; vsq; ad *Da-*
nubium penetrauit. * Inde multas
super *Pontum* positas ciuitates aggres-
sus est. Illic *Apolloniam* evertit, *Ca-*
latim, *Parthenopolim*, *Tomos*, *Hi-*
strum, *Buziam* omnem cepit: belloq;
confecto, *Romam* redijt. * ambo ³⁵
tamen triumphauerunt: *Lucullus* qui
contra *Mithridatem* pugnauerat, ma-
iori gloria cum tantorum regnorum
victor redijisset.

685 * Confecto bello Macedonico, ma-
nente *Mithridatico*, quod recedente *Lu-*
cullo, rex collectis auxilijs reparaue-
rat, bellum *CRETICVM* ortum est. *
ad id missus *Cecilius Metellus*, ingentibus
prælijs intra triennium omnem pro-
uin-

uinciam cepit, appellatusq; est Creticus. atq; ex insula triumphauit. * Quo tempore *Lybia* quoq; Romano imperio per testamentum Apionis, qui rex eius fuerat, accessit: in qua inclytæ ciuitates erant, Berenice, Ptolemais, & Cyrene.

40 * Dum hæc geruntur, PIRATE omnia maria infestabant, ita vt navigatio, Romanis toto orbe victoribus, solatuta non esset. * Quare id bellum *Cn. Pompeio* decretum est: quod intra paucos menses, ingenti felicitate & celeritate confecit. * Mox ei delatum bellum etiam contra Mithridatem regem & Tigranem. quo suscepto, *Mithridatem* in Armenia minore nocturno prælio vicit: castra diripuit: quadraginta millib⁹ eius occisis, XX. tantum de exercitu suo perdidit, & duos centuriones. * Mithridates cum vxore fugit, duobus comitibus. Neq; multo post, cum in suos sæuaret, *Pharnacis* filij sui seditione apud milites, ad mortem coactus venenum hausit. Hunc finem habuit Mithridates.

* Pe-

687 * Perijt autem apud Bosphorum, vir
ingentis industriæ consilijq; Regnavit
annis sexaginta, vixit septuaginta
duobus: contra Romanos bellum ha-
buit annos XL. * *Tigrani* deinde
Pompeius bellum intulit. Ille se ei de-
didit, & in castra Pompeij sextodeci-
mo miliario ab Artaxata venit: ac dia-
dema suum, cum procubuisset ad ge-
nua Pompeij, in manibus eius collo-
cavit. * quod ei Pompeius reposuit, ⁴⁵
honorificèq; eum habitum, regni ta-
men parte multavit, & grandi pecu-
nia. adempta est ei Syria, Phœnice,
Sophene. * Sex millia præterea ta-
lentorum argenti, quæ populo Rom.
daret, quia bellum sine causa Roma-
nis commouisset. * Pompeius mox
etiam *Albanis* bellum intulit, & eorum
regem, *Orodes* ter vicit. Postremò per e-
pistolas & munera rogatus, veniam ei
ac pacem dedit. * *Iberia* quoq; regem
Arthacen vicit acie, & in deditionem
accepit. *Armeniam* minorem *Deirotaro*
Galatiæ regi donavit, quia focius bel-
li Mithridatici fuerat. *Attalo* & *Pylameni*
Paph.

Paphlagoniã reddidit. *Aristarchum* Col-
chis regem imposuit. * Mox *Ituræos*
& *Arabes* vicit: & cum venisset in *Syriã*,
Selenciam, vicinam *Antiochiæ* ciuita-
tem, libertate donauit, eo quòd regem
50 *Tigranem* non recepiſſet. * *Antio-*
chensibus obſides reddidit: aliquantum
agrorum *Daphnensibus* dedit, quo
lucus ibi ſpacioſior fieret, delectatus
amœnitate loci, & aquarum abundan-
tia. * Inde ad *Iudeam* tranſgreſſus,
Hieroſolymam, caput gentis, tertio menſe
cepit: duodecim millibus *Iudæorum*
occiſis, cæteris in fidem acceptis. His
geſtis, in *Aſiam* ſe recepit, & finem an-
tiquiſſimo bello dedit

* *M. Tullio Cicrone*, C. 690
Antonio Co ſſ. anno ab Vrbe cond.
DCLXXXIX. *L. Sergi^o Catilina*, nobiliſ-
ſimi generis vir, ſed ingenij prauiffimi,
ad delendam patriam coniurauit, cum
quibuſdam claris quidem, ſed auda-
cibus viris. * à *Cicerone* vrbe ex-
pulſus eſt. *Socij* eius deprehenſi, in
carcere ſtrangulati ſunt. Ab *Antonio*,
altero

altero consule, Catilina ipse prælio victus est, & interfectus.

691 * Sexcentesimo nonagesimo anno ab Vrbe cond. D. Iunio Silano & L. Murena Coss. *Metellus de Creta triumphavit; Pompeius de bello Piratico & Mithridatico.* * Nulla vnquam pompa triumphii similis fuit. Ducti sunt ante eius currum filius Mithridatis, filius Tigranis, Aristobulus rex Iudæorum. prælata ingens pecunia, auri atq; argenti infinitum pondus Hoc tempore *nullum per orbem terrarum graue bellum erat.*

694 * Anno vrbis conditæ DCXCIII. C. Iulius Cæsar, qui postea imperauit, cum L. Bibulo consul est factus. decreta est ei *Gallia & Illyricum*, cum legionibus decem. * Is primo *vicit Heluetios*, qui nunc Sequani appellantur. Deinde vincendo per bella grauissima vsq; ad *Oceanum Britannicum* processit. * Domuit autem annis ferè IX. omnem Galliam, quæ inter Alpes, flumen Rhodanum, Rhenum & Oceanum est, & circuitu patet ad bis & tricies centena

tena millia passuum. * *Britannis*
mox bellum intulit: quibus ante eum
ne nomen quidem Romanorum co-
gnitum erat: & eos quoq; victos, ob-
sidibus acceptis, stipendiarios fecit.

60 * *Gallia* autem tributi nomine annu-
um imperavit festerium quadringen-
ties: *Germanosq;* trans Rhenum aggres-
sus, immanissimis prælijs vicit. * In-
ter tot successus *ter male pugnauit, apud*
Aruernos semel præfens, & absens *in Ger-*
mania bis. nam legati eius duo, Tituri-
us & Arunculeus, per insidias cæsi
sunt.

* Circa eadem tempora, anno Vr- 708
bis conditæ DCXCVII. M. *Licinius Cras-*
sus, collega Cn. Pompeij Magni, in
consulatu secundo, *contra Parthos* mis-
sus est. * Et cum *circa Carras* contra
omina & auspicia dimicasset, à *Surena,*
Orodis regis duce, victus, ad postre-
mum interfectus est, cum filio, clarissi-
mo & præstantissimo iuvene. * Re-
liquiæ exercitus per *C. Cassium* quæsto-
rem seruatae sunt: qui singulari animo
perditas res tanta virtute restituit, vt

F

Perfas

Perſas rediens trans Euphratem, cre-
bris prælijs vinceret.

704 * Hinc iam *bellum civile* ſucceſſit, 65
exſecrandum &, lacrymabile; quo
præter calamitates, quæ prælijs acci-
derunt, etiam Romani nominis fortu-
na mutata eſt. * *Cæſar* enim rediens
è Gallia victor, cœpit depoſcere alte-
rum conſulatum: atq; cum ſine du-
bietate aliqua deferretur, contradi-
ctum eſt à *Marcello* Cos. à *Bibulo*, à *Pom-
peio*, à *Catone*, iuſſuſq; dimiſſis exerciti-
bus ad urbem redire. * Propter
quam iniuriam, ab Arimino, vbi mi-
lites congregatos habebat, aduerſum
patriam cum exercitu venit. * *Con-
ſules eum Pompeio*, ſenatuſq; omnis, atq;
vniuerſa nobilitas ex vrbe fugit, & in
Græciam tranſiit: apud Epirum, Ma-
cædoniam, Achaiam, Pompeio duce,
contra *Cæſarem* bellum parauit. * *Cæ-
ſar* vacuam urbem ingreſſus, Dictato-
rem ſe fecit. Inde *Hispanias* petijt. ibi
Pompeij exercitus validiſſimos & for-
tiſſimos, cum tribus ducibus, L. Afran-
nio, M. Petreio, M. Varrone, ſuperavit.

* In-

70 * Inde reuersus, in *Graciam* transfijt, ad-
uersum Pompeium dimicauit. primo
pralio victus est, & fugatus. * Euasit
tamen : quia nocte interueniente,
Pompeius sequi noluit. dixitq; Cæsar,
nec Pompeium scire vincere, & illo
tantu die se potuisse superari. * De-
inde in *Theffalia* apud *Palæopharfalum*,
productis vtrinq; ingentibus copijs,
dimicauerunt. * *Pompeij acies* habuit
XL, millia peditum, equitum in sini-
stro cornu VII. millia, in dextro D.
Præterea totius orientis auxilia, to-
tamq; nobilitatem, innumeros Sena-
tores, prætorios, consulares, & qui
magnorum iam populorum victores
fuissent. * *Cæsar in acie sua* habuit
peditum non integra XXX, millia, e-
quites mille. Nunquam adhuc Ro-
manæ copiæ in vnum, neq; maiores,
neque melioribus ducibus conue-
nerant, totum terrarum orbem fa-
cile subacturæ, si contra Barbaros, du-
75 cerentur. * Pugnatum tamen est
ingenti contentione; victusq; ad po-
stremum *Pompeius* & castra eius direpta
sunt.

sunt. * Ipse fugatus, *Alexandriam* perijt, vt à rege Aegypti, cui tutor à senatu datus fuerat propter iuuenilem eius aetatem, acciperet auxilia. * Qui fortunam magis quam amicitiam secutus, occidit Pompeium. *Caput eius & annulum* Cæsari misit. * quo confecto, Cæsar etiam lachrymas fudisse dicitur, tanti viri intuens caput, & generi quondam sui.

706. * Mox *Cæsar Alexandriam* venit. ipsi quoq; *Ptolomæus* parare voluit insidias. qua causa regi bellum illatum est. *victus in Nilo perijt*, inuentumq; est corpus eius cum lorica aurea. * Cæsar ⁸⁰ *Alexandria* potitus, regnum *Cleopatrae* dedit, *Ptolomæi* sorori, cum qua consuetudinem stupri habuerat.

* Rediens inde Cæsar *Pharnacem*, *Mithridatis* magni filium, qui Pompeio in auxilium apud *Thessaliam* fuerat, rebellantem in *Ponto*, & multas populi Romani prouincias occupantem, vicit acie: postea ad mortem coëgit.

* Inde *Romam* regressus, tertio se consullem

fulem fecit cum M. AEmilio Lepido,
qui ei magister equitum dictatori ante
annum fuerat. * Inde *in Africam*
profectus est, vbi infinita nobilitas
cum Iuba, Mauritaniæ rege, bellum re-
parauerat. * *Duces autem Romani* e-
rant, P. Cornelius Scipio, ex genere
antiquissimo Scipionis Africanij: (hic
etiam focer magni Pompeij fuerat) M.
Petreius, Q. Varus, M. Porcius Cato,
85 L. Cornelius Faustus. * Contra
hos commisso prælio, post multas di-
micationes victor fuit. * Cato, Sci-
pio, Petreius, Iuba, ipsi se occiderunt:
Faustus, Syllæ quondam dictaroris fi-
lius, Pompeij gener, à Cæsare inter-
fectus est.

* Post annum *Cæsar Romam regressus*,
quartò se consullem fecit, & statim *ad*
Hispanias est profectus, vbi Pompeij filij,
Cnæus & Sextus, ingens bellum repara-
uerant. * multa prælia fuerunt;
vltimum *prælium apud Mundam* ciuita-
tem: in quo adeò Cæsar pænè victus
est, vt, fugientibus suis, se voluerit oc-
cidere; ne post tantam rei militaris

gloriam, in potestatem adolescentium, natus annos sex & quinquaginta, veniret. * deniq; reparatis suis, vicit; & Pompeij filius maior occisus est, minor fugit.

* Inde *Cæsar* bellis ciuilibus toto ⁹⁰ orbe compositis, *Romam* redijt; agere insolentius capit; & contra consuetudinem Romanæ liberatis. * Cum ergo & honores ex sua voluntate præstaret, qui à populo antea deferebantur, nec Senatu ad se venienti assurgeret, aliàq; regia ac pænè tyrannica faceret, *coniuratum est in eum à LX. vel amplius Senatoribus, equitibusq; Romanis.* * Præcipui fuerunt inter coniuratos, *duo Bruti*, ex eo genere *Bruti*, qui primus Romæ consul est factus, & reges expulerat; *C. Cassius, & Seruilius Cæsa.* * Ergo *Cæsar*, cum Senatus die quadam inter cæteros venisset ad curiam, *XXIII vulneribus confessus est.*

EV-

EVTROPII LIBER

SEPTIMVS.

709

ANno Urbis DCC. ferè ac nono, interfecto Cæsare, *bella ciuilia reparata sunt. Percussoribus enim Cæsaris Senatus fauebat. Antonius Cos. partium Cæsaris ciuili bello opprimere eos conabatur.* * Ergo turbata Rep. multa Antonius scelera committens, à *senatu hostis iudicatus est.* * Missi ad eum persequendum *duo COS. Panfa & Hirtius, & Octavianus* adolescens, annos XVIII. natus, Cæsaris nepos, quem ille testamento heredem reliquerat, & nomen suum ferre iusserat. * Hic est qui postea *Augustus* est dictus, & rerum potitus. * Quare profecti contra Antonium tres duces, vicerunt eum. Euenit tamen vt victores Coss. ambo morerentur. Quare tres exercitus vni Cæsari paruerunt. * Fugatus *Antonius*, amisso exercitu *confugit ad Lepidum*, qui Cæsari magister equitum fuerat; & tum copias militum grandes habebat: à quo susceptus est. * mox Lepido operam dante, *Cæsar pacem cum*

F 4

Anto-

Antonio fecit. & quasi vindicaturus patris sui mortem, à quo per testamentum fuerat adoptatus, Romam cum exercitu profectus est, *extorsitq;*, ut sibi *XX. anno consulatus daretur.* * Senatum proscripsit, cum Antonio & Lepido; & Remp. armis tenere coepit. per hos etiam *Cicero* orator occisus est, multiq; alij nobiles.

711 * Interea *Brutus & Cassius*, interfectores *Cæsaris*, ingens bellum mouerunt. Erant enim per *Macedoniam* & orientem multi exercitus, quos occupauerunt. * Profecti igitur contra eos *Cæsar Octavianus Augustus, & M. Antonius* (remanerat enim ad defendendam *Italiam Lepidus*) apud *Philippas*, *Macedoniæ* urbem, contra eos pugnaverunt. * Primo prælio victi sunt *Antonius & Cæsar*: perijt tamen Dux nobilitatis *Cassius*. Secundo *Brutus*, & infinita nobilitas, quæ cum illis bellum gesserat. * Ac sic inter eos diuisa est *Resp.* ut *Augustus* *Hispanias, Gallias, Italiam* teneret: *Antonius* *Asiam, Pontum. Orientem.*

* Sed intra *Italiam L. Antonius Cos.*

bellum ciuile commouit, frater eius,
qui cum Cæsare contra Brutum &
Cassium dimicauerat. * Is apud
Perusium Tusciæ ciuitatem victus &
captus est, neq; occisus.

25 * Interim à *Sex. Pompeio*, Cn. Pom- 717
peij Magni filio, ingens bellum in Si-
ciliâ commotum est, his qui superfue-
rant ex partibus Bruti Cassijq; ad eum
confluentibus. * Bellatum per Cæ-
sarem Augustum Octavianum; & M.
Antonium aduersus Sex. Pompeium:
pax postremò conuenit.

* Eo tempore *M. Agrippa* in Aequi-
tania rem prosperè gessit: & *L. Ventidius*
Basus irrumpentes in Syriam Per-
sas tribus prælijs vicit. * *Parthorum*,
regis Orodis filium, interfecit, eo ip-
so die, quo olim Orodes Parfarum rex
per ducem Surenam Crassum occide-
rat. Hic primus de Parthis iustissi-
mum triumphum Romæ egit.

* Interim *Pompeius* pacem rupit,
& nauali prælio victus, fugiens ad A-
siam intefectus est.

30 * *Antonius* qui Asiam & Orientem
F 5 tene-

tenebat, repudiatâ sorore Cæsaris Augusti Octauiani, *Cleopatram*, reginam Aegypti, duxit vxorem. * Contra *Persas* ipse etiam pugnavit: primis eos prælijs vicit: regrediens tamen fame & pestilentia laboravit. Et cum instarent Parthi fugienti, ipse pro victoria cessit. * Hic quoq; ingens *bellum civile* commovit, cogente vxore *Cleopatra*, regina Aegypti, dum cupiditate muliebri optat etiam in vrbe regnare. * victus est ab Augusto navali pugna clara & illustri apud *Actium*, qui locus in Epiro est; ex qua fugit in *Aegyptum*: * & desperatis rebus, cum omnes ad Augustum transfugerent, ipse se interemit: *Cleopatra*, sibi aspidem admisit, & veneno eius extincta est. * *Aegyptus* per Octavianum Augustum imperio Rom. adiecta est, præpositusq; eius factus Cn. Cornelius Gallus. Hunc primum Aegyptus Romanum iudicem habuit. * Ita bellis toto orbe confectis, OCTAVIANVS AVGVSTVS Romanam redijt, XII. anno postquam Cos. fuerat. * Ex eo Remp. per XLIV. an-

annos solus obtinuit. Antè enim XII.
annis cum Antonio & Lepido tenuer-
rat. Ita ab initio principatus eius vsq;
ad finem LVI. anni fuere.

* *Obijt* autem LXXVI. anno morte
communi in oppido Campaniæ A-
tella. Romæ in campo Martio *sepelitur*.

* Vir, qui non immeritò ex maxima
parte Deo similis est putatus. Neq; e-
nim facile vllus eo aut in bellis feli-
30 cior fuit, aut in pace moderatior. *

XLIV. annis, quibus solus gessit im-
perium, ciuilissimè vixit, in cunctòs
liberalissimùs; in amicos fidissimus;
quos tantis euexit honoribus, vt pæ-
nè æquaret fastigio suo. * Nullo
tempore ante eum res Romana magis
floruit. Nam exceptis ciuilibus bellis,
in quibus inuictus fuit; *Romano adiecit*
imperio AEgyptum, Cantabriam, Dalma-
tiam, sæpe ante victam, sed penitus
tunc subactam; * Pannoniam, A-
quitaniam, Illyricum Rhætiam, Vin-
delicos, & Salassos in Alpibus; omnes
Ponti maritimas ciuitates. In his no-
bilissimas, Bosphorum, & Pantica-
pæon.

pæon. * *Vicit autem prælijs Dacos; Germanorum* ingentes copias cecidit; ipsos quoq; trans Albim fluuium submouit, qui in Barbarico longè ultra Rhenum est. * Hoc tamen bellum per Drusum priuignum suum administravit; sicut per Tiberium, priuignum alterum *Pannonicum*, * Quo bello³⁵ CCCC. millia captiuorum ex Germania transtulit, & super ripam Rheni in Gallia collocauit. * *Armeniam à Parthis recepit*: obsides, quod nulli antea, Persæ ei dederunt: rediderunt etiam signa Romana, quæ Crassio victo ademerant. * *Scythæ, & Indi*, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera & legatos ad eum miserunt. * *Galatia* quoq; sub hoc provincia facta est, cum antea regnum fuisset, primusq; eam M. Lollius pro prætorè administravit. Tanto autem amore etiam apud Barbaros fuit, vt reges populi Romani amici in honorem eius conderent ciuitates, quas *Cæsareas* nominarent: sicut in Mauritania à rege Iuba; & in Palestina, quæ nunc vrbs

40 vrbsest clariffima. * Multi autem reges ex regnis suis venerunt, vt ei obsequerentur, & habitu Romano, togati scilicet, ad vehiculū vel equum ipsius cucurrerunt. * Moriens *Dimius* appellatus est. Rempub. beatissimam Tiberio successori reliquit, qui priuignus eius, mox gener, postremo adoptione filius fuerat.

45 * TIBERIVS ingenti socordia imperium gessit; graui crudelitate, sceleratā auaritiā, turpi libidine. * Nam nusquam ipse pugnavit: bella per legatos suos gessit. quosdam reges, ad se per blanditias euocatos, nunquam remisit: in quibus *Archelaum Cappadocem*. * cuius etiam regnum in paouinciæ formam redegit, & maximam ciuitatem adpellari nomine suo iussit, quæ nunc *Cæsarea* dicitur, cum *Mazaca* antea vocaretur. * Hic tertio & vigesimo imperij anno, ætatis LXXXIII. ingenti omnium gaudio mortuus est in Campania.

* Successit ei CAIVS CAESAR, cog- 789
nomeno CALIGVLA, Drusi priuigni Augusti,

gusti, & ipsius Tiberij nepos: scelera-
tissimus ac funestissimus, & qui etiam
Tiberij dedecora purgauerit. * *Bel-
lum contra Germanos* suscepit; & ingres-
sus *Sueciam*, nihil strenuè fecit. Stupra
fororibus intulit: ex vna etiam natam
filiam cognouit. * Cum aduersum
cunctos ingenti auaritiâ, libidine, cru-
delitate sæuaret, interfectus in palatio
est, anno ætatis suæ XXXIX. imperij
III. mense X. dieq; IX.

793 * Post hunc CLAVDIVS fuit, pa-
trius Caligulæ, Drusi, qui apud Mo-
gontiacum. monumentum habet, fi-
lius: cuius & Caligula nepos erat. Hic
mediè imperauit, multa gerens tran-
quillè, atq; moderatè, quædam crude-
liter atq; insulsè. * *Britannia* intulit bellum, quam nullus Romanorum
post Iulium Cæsarem attigerat: eaq;
deuicta per *Cn. Sentium*, & *A. Plautium*,
illustres & nobiles viros, triumphum
celebrem egit. * quasdam insulas
etiam vltra Britanniam in Oceano po-
sitas, Romano imperio addidit, quæ
appellantur *Orcades* filioq; suo Britan-
nici

nici nomen imposuit. * *Tam civilis*
autem circa quosdam amicos exstitit,
vt etiam Plautium, nobilem virum,
qui in expeditione Britannicâ multa
egregia fecerat, triumphantem ipse
prosequeretur, & concendenti Capi-
tolium læuus incederet. * Is vixit
annos LXIV. imperauit XIV. post mor-
tem *consecratus est, Diuusq;* appellatus.

* Successit huic NERO, Caligulæ 806
auunculo suo simillimus: qui *imperium*
ss Romanum *& deformauit & diminuit.* *
inuitatæ luxuriæ, sumptuumq; vt qui
exemplo Caij Caligulæ cælidis & frigi-
dis se lauaret vnguentis: retibus aure-
is piscaretur, quæ blatteis funibus ex-
trahebat. * Infinitam partem *Se-*
natus interfecit. Bonis omnibus
hostis fuit. Ad postremum se tanto
dedecore prostituit, vt *saltaret & can-*
taret in scena, citharædico habitu &
tragico. * *Parricidia* multa commi-
sit, fratre, vxore, matre interfecit. *Vr-*
bem Romam incendit, vt spectaculi e-
ius imaginem cerneret, quali olim
Troia capta arserat. * *In re militari*
nihil

nihil omninò ausus, *Britanniam* pænè
amisit. Nam duo sub hoc nobilissima
opida capta illic atq; euerfa sunt. * *Ar-*
meniam Parthi sustulerunt, legionesq;
Romanas sub iugum miserunt. Duæ
tamen prouinciæ sub eo factæ sunt,
Pontus Polemoniacus, concedente re-
ge Polemone; & *Alpes Cotiæ*, *Cotio* rege 60
defuncto. * Propter hæc Romanæ
vrbi execrabilis, ab omnibus simul
destitutus, & *Senatu hostis iudicatus*,
quia quæreretur ad pœnam, (quæ
pena erat talis, vt nudus per publicum
ductus, furca capiti eius inserta, virgis
vsq; ad mortem cæderetur, atq; ita
præcipitaretur de saxo) è Palatio fu-
git, * & in suburbano se liberti sui,
quod est inter *Salariam* & *Numenta-*
nam viam, ad quartum vrbis milia-
rium, interfecit. * Is ædificauit
Romæ thermas, quæ ante *Neronianæ* di-
ctæ; nunc *Alexandrinæ* appellantur.
Obijt XXXII. ætatis anno, imperij XIV.
atq; in eo omnis *familia Augusti* con-
sumpta est.

320

* Huic *Sergius Galba* successit, an-
tiquif-

tiquissimæ nobilitatis senator, cum
LXXIII. annum ageret ætatis, ab Hi-
spanis & Gallis imperator electus ;
mox ab vniuerso exercitu libenter ac-
ceptus est. * Nam *privata eius vita*
in signis fuerat militaribus & ciuilibus
rebus; sæpe Cos. sæpe proconsule, fre-
65 quenter dux in grauissimis bellis. *
Huius *breue imperium* fuit, & quod bo-
na haberet exordia, nisi ad seuerita-
tem propensior videretur. * *Insi-*
dijs tamen *Othonis occisus* est, imperij
mense septimo; iugulatus in foro Ro-
mæ, sepultusq; in hortis suis, qui sunt
Aureliã viã non longè ab vrbe Roma.

* Otho, occiso Galba, inuasit im-
perium, materno genere nobilior
quàm paterno; neutro tamen obscuro.
In priuatâ vitâ mollis; in imperio do-
cumentum suū non potuit ostendere.
* Nam cum ijsdem temporibus, qui-
bus Otho Galbam occiderat, etiam
Vitellius factus esset à Germanicianis
exercitibus imperator, * bello con-
tra eum suscepto, cum *apud Bebriacum*
in Italia leui prælio *victus* esset, ingen-

827

G

tes

tes tamen copias haberet, sponte se-
met ipsum occidit. * petentibus⁷⁰
militibus, ne tam citò de belli despe-
raret euentu, *cum tanti se non esse dixisset,*
ut propter eum ciuile bellum commoueretur,
voluntaria morte obiit trigesimo &
octauo ætatis anno, nonagesimo &
quinto imperij die.

821

* Dein VITELLIVS imperio potitus
est, familiâ honoratâ magis quàm no-
bili. Nam pater eius non admodum
clarè natus, tres tamen ordinarios gef-
ferat consulatus. * Hic cum multo
dedecore imperauit, & graui *seuitiâ*
notabilis, *præcipuè in gluuie & voracitate.*
Quippe cum de die sæpe quarto vel
quinto feratur epulatus, * *notissi-*
ma certè *cæna* memoriæ mandata est,
quam ei Vitellius frater exhibuit; in
qua super ceteros sumptus duo millia
piscium, septem auium millia apposi-
ta traduntur. * Hic cum *Neroni simi-*
lis esse veller, atq; id adeò præ se ferret,
vt etiam exsequias Neronis, quæ
humiliter sepultæ fuerant, honoraret,
à Vespasiani ducibus *occisus est;* * in-⁷⁵
ter-

70
terfecto prius *Sabino* Vespasiani Imperatoris fratre quem *cum Capitolio* incendit. * Interfectus autem, & cum magno dedecore *tractus per urbem Romanam publicè, nudus*, erecta comâ & capite, subiecto ad mentum gladio, stercore in vultum, & pectus ab omnibus obuijs appetitus: * postremò iugulatus, & *in Tiberim deiectus*, etiam communi caruit sepulturâ. * Perijt autem ætatis anno septimo & quinquagesimo, imperij mense IIX. & die vno.

80
* *Vespasianus* huic successit, factus 822
apud Palæstinam Imperator. Princeps obscure quidem natus, sed optimis comparandus. * *privatâ vitâ illustris*, vt qui à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam missus, *tricies & bis cum hoste conflixerit*; duas validissimas gentes, XX. oppida, insulam *Vectam*, Britannia proxima, imperio Romano adiecerit. * Romæ *se in imperio moderatissimè gessit*. *Pecunia tamen auidior* fuit, ita vt eam nulli injustè auferret: quam cum omni diligentia prouisione colligeret, tamen studio-

ſſimè largiebatur, præcipuè indigen-
tibus, * Nec facile ante eum cu-
iſquam principis vel maior eſt libe-
ralitas comperta, vel iuſtior. * Pla-
cidiffimæ bonitatis, vt qui maiestatis
quog; contra ſe reos non facile puni-
ret vltra exſilij pœnam. * Sub hoc
Iudeæ Rom. acceſſit imperio, & *Hieroso-
lyma*, quæ fuit vrbs clariffima Palaſti-
næ. * *Achaiam*, *Lyciam*, *Rhodum*, 89
Byzantium, *Samum*, quæ liberæ ante
hoc tempus fuerant. * item *Thra-
ciam*, *Ciliciam*, *Trachœam*, *Comage-
nem*, quæ ſub regibus amicis erant, in
prouinciæ formam rededit. * Offen-
ſarum & inimicitiarum immemor fuit.
Coniugia à cauſidicis & Philoſophis in ſe
dicta, leniter tulit: diligenſtamen cõ-
ercitor *disciplina militaris*. Hic cū *Tito* fi-
lio *de Hieroſolymis triumphauit*. * Per hæc
cum *Senatui*, & *populo*, poſtremò cun-
ctis amabilis, ac iucundus eſſet, pro-
fluuiò ventris *exſinctus* eſt in villa pro-
pria, circa *Sabinos*, annum ætatis a-
gens *LXIX*. imperij nonum, & diem
ſeptimum: atq; *inter Diuos* relatus eſt.

* Ge-

* Genituram filiorum ita cognitam habuit, vt, cum multæ contra eum *con- iurationes* fierent, quas patefactus ingenti dissimulatione contempfit, *inse- natu dixerit, aut filios sibi successuros, aut nemisem.*

90 * Huic TITVS filius successit, qui 832
& ipse Vespasianus est dictus, vir om-
nium virtutum genere mirabilis, ad eò
vt amor & delicia humani generis dicere-
tur * Facundissimus, bellicosissi-
mus, moderatissimus. Causas latinè e-
ggit; poëmata & tragædias Græcè com-
posuit. * In oppugnatione Hiero-
solymorum sub patre militans, XII.
propugnatores, XII. sagittarum icti-
bus confixit. * Romæ tantæ ciui-
litatis in imperio fuit, vt nullum om-
nino puniret. Conuictos aduersum
sefe coniurationis ita dimiserit, vt in
eadem familiaritate, quâ antea habue-
rit. * Facilitatis tantæ fuit & libe-
ralitatis, vt nulli quidquam negaret.
& cum ab amicis reprehenderetur, re-
spondit, *Nullum tristem debere ab Impera-
95 tore discedere.* * Propterea cum qua-
dam

dam die in cœna recordatus fuisset,
nihil se illo die cuiquam præstitisse,
dixit: *O amici, hodie diem perdidit.* * Hic
Romæ *amphitheatrum* ædificauit, &
quinque millia ferarum in dedicatio-
ne eius occidit. * Per hæc inusita-
to favore dilectus, *morbo perijt* in eâ, quâ
pater, villâ, post biennium & menses
octo, dies XX. quam Imperator erat
factus, ætatis anno altero & XL. *
Tantus *luctus* eo mortuo *publicus* fuit,
vt omnes, tanquam in propria dolue-
rint orbitate. * *Senatus* obitu ipsius
circa vesperam nunciato, nocte irru-
pit in curiam, & *tantas ei mortuo gratias*
laudesq; congescit, quantas nec uiuo vm-
quam egerat, nec præsentis. *inter Diuos*
relatus est.

233 * DOMITIANVS MOX accepit im- 100
perium, frater ipsius iunior; Neroni,
aut Caligulæ, aut Tiberio similior,
quàm patri vel fratri suo. * *primis ta-*
men annis moderatus in imperio fuit;
mox ad *ingentia vitia* progressus, libi-
dinis, iracundiæ, crudelitatis, auari-
tiæ, tantum in se *odium* concitauit, vt
meri-

merita & patris & fratris aboleret. *

Interfecit nobilissimos ex Senatu. *Domini-
num se & Deum primus appellari iussit.* *

Nullam sibi, nisi auream & argenteam,
statuam in Capitolio poni passus est.

Consobrinos suos interfecit. Super-
bia quoq; in eo execrabilis fuit. * *Ex-*

peditiones quatuor habuit: unam aduer-
sus Sarmatas; alteram aduersus Catos,

205 duas aduersum Dacos. * *De Dacis Cat-*
risq; duplicem quidem triumphum e-

git: *de Sarmatis* solam lauream vsurpa-

uit. * Multas quidem *calamitates*

ijfdem bellis passus est. Nam in Sarmat-

tia legiones eius cum duce interceptæ;

* & à Dacis Ap. Sabinus consularis,

& Cornelius Fuscus, præfectus præto-

rio cum magnis exercitibus occisi

sunt. * *Rome* quoq; multa *opera* fecit,
in his *Capitolium*, & *forum* transitorium

000 *Odeum*, *Porticus*, *Isium*, ac *Serapeum*,
ac *Stadium.* * Verum quum ob sce-

lera vniuersis exosus esse cæpisset, *in-*
terfectus est suorum coniuratione in pa-

latio, anno ætatis XLV. imperij quin-

110 todecimo. * *Funus* eius cum ingenti
dede-

dedecore per vespillones exportatum, & ignobiliter est sepultum.

EVTROPII BREVIARII
LIBER IIX.

848

ANno octingentesimo & quinquagesimo ab vrbe condita, Vetere & Valente consulibus, *Resp. ad prosperissimum statum redijt*, bonis principibus ingenti felicitate commissa. * Domitiano enim exitiali tyranno NERVA successit; vir in priuata vita moderatus, & strenuus; nobilitatis mediæ. * qui senex admodum, operam dante *Petronio Secundo*, præfecto prætorio; item *Parthenio* interfectore Domitiani, Imperator factus, æquissimum se & ciuillissimum præbuit. Reip. diuina prouisione consuluit, Traianum adoptando. * Mortuus est Romæ post annum & quatuor menses imperij sui, ac dies octo: ætatis LXX. altero anno: atq; *inter diuos relatus est.*

850

* Successit ei VLPIVS TRAIANVS CRINITVS *natus Italice* in Hispania, familiâ antiquâ magis, quam clarâ. Nam
pater

pater ejus primum Cos. fuit. * Imperator autem apud Agrippinam ciuitatem in Gallijs factus est. * Remp. *iza administrauit*, vt omnibus principibus merito præferatur. Inusitata ciuilitatis & fortitudinis fuit. * Romani imperij, quod post Augustum defensum magis fuerat, quàm nobiliter ampliatum, fines longè lateq; diffudit: *urbes trans Rhenum in Germania* reparauit: * *Daciam*, Decibalo victo, subegit, prouinciâ trans Danubium factâ in his agris, quos nunc Taiphali habent, & Victophali & Theruingi. Ea prouincia decies centena millia in
20 circuitu tenet. * *Armeniam*, quam occupauerant Parthi, recepit, Pharnace Syro occiso, qui eam tenebat. *Albanis* regem dedit. * *Iberorum* regem, & *Sauromatarum*, & *Bosphoranorum*, & *Arabum*, & *Osdroenorum* & *Colchorum*, in fidem accepit. * *Adiabenos*, Marchomedos occupauit: & *Anthemusium*, magnam Perfidis regionem; *Seleuciam* & *Ctesiphontem*, *Babylonem* & *Edeffios* vicit, ac tenuit vsq; *ad Indie*

G s

fines;

*fines; & mare rubrum accessit: * at-*
que ibi tres prouincias fecit, Armeniam,
Assyriam, Mesopotamiam, cum his
gentibus, quæ Macedenam attingunt.
** Arabiam postea in prouinciæ for-*
mam redegit. in mari rubro classem insti-
*tuit; vt per eam Indiæ fines vastaret. * 15*
Gloriam tamen militarem *ciuitate &*
moderatione superauit; Romæ & per pro-
uincias æqualem se omnibus exhi-
bens; amicos salutandi causa frequen-
tans, vel ægrotantes, vel cum festos
dies habuissent. * conuiuia cum
ijsdem in discreta vicissim habens; sæ-
pe in vehiculis eorum sedens, nul-
lum senatorum lædens, nihil iniustum
ad augendum fiscum agens: * *libe-*
ralis in cunctos, publicè priuatimq; di-
tans omnes, & honoribus augens,
quos mediocri vel familiaritate cog-
nouisset: orbem terrarum ædificans,
multas immunitates ciuitatibus tri-
buens; * nihil non tranquillum &
placidum agens; adeò vt omni eius æ-
tate vnus tantum Senator damnatus
sit; at is tamen per Senatum, ignorante
Traia-

Traiano. * Ob hoc per orbem terrarum Deo proximus, nihil non venerationis meruit, & viuus & mortuus.

20 * Inter alia dicta *hoc illius fertur egregium.* amici enim culpantibus, quod nimis circa omnes comis esset, respondit; *Talem se imperatorem esse priuatis, quales esse sibi imperatores priuatus optasset.* * Post ingentem igitur gloriam, bellidomiq; quæsitam, è Perside rediens, apud Seleuciam Isauriæ, profluuiio ventris *extinctus est.* * Obijt autem ætatis anno LXII, mense nono, & die quarto: imperij anno XIX. mense VI. die XV. *Inter Diuos relatus est,* solusque omnium inter Urbem sepultus. * *Officius* collocata in vrna aurea, in foro quod ædificauit, sub columna sita sunt: cuius altitudo. CXLIV. pedes habet. * Huius tantum memoriæ delatum est, vt vsq; ad nostram ætatē non aliter in Senatu principibus acclametur, nisi FELICIOR AVGVSTO, MELIOR TRAIANO. * Adeo in eo gloria bonitatis obtinuit, vt vel assentantibus, vel verè laudantibus occasi-

onem

onem magnificentissimi præstet exempli.

269 * Defuncto Traiano, AELIVS ADRIANVS creatus est princeps; sine aliqua quidem voluntate Traiani, sed operam dante *Plotina* Traiani vxore. * nam cum Traianus, quamquam consobrinæ filium, viuens noluerat adoptare. * Natus & ipse Italicæ in Hispania, qui *Traiani gloria inuidens*, statim *provincias tres reliquit*, quas Traianus addiderat; * & de Assyria, Mesopotamia, & Armenia, reuocauit exercitus; ac finem imperij esse voluit Euphratem. * Idem *de Dacia* facere conatum, amici deterruerant; ne multi ciues Romani barbaris traderentur: * propterea quod Traianus, victâ Daciâ, ex toto orbe Romano infinitas eò copias hominum transfulerat, ad agros & vrbes colendas. Dacia enim diuturno bello Decibali viris fuerat exhausta. * *Pacem* tamen omni tempore imperij sui habuit, semel tantum per præsidem dimicauit; orbem Romanum circumiuit, & multa ædificauit.

uit. * *Facundissimus* latino sermone,
Græco *eruditissimus* fuit. Non magnam
clementiæ gloriam habuit. diligentis-
simus tamen circa ærarium, & militum
disciplinam. * *Obijt* in Campania,
maior sexagenario, imperij anno XXI.
35. mense X. die XXIX. * Senatus ei
tribuere noluit *diuinos honores*. tamen
cum successor ipfius Titus Aurelius
Fulvius Antonius hoc vehementer
exigeret, & vniuersi senatores palàm
resisterent, tandem obtinuit.

* Ergo Adriano successit T. ANTO- 890
NINVS FVLVIVS BOIONIVS, idem etiam
Pivs nominatus; *genere* claro, sed non
admodum veteri. * Vir insignis,
& qui meritò Numæ Pompilio confe-
ratur: ita vt Romulo Traianus æque-
tur. * *Vixit ingenti honestate priuatus;*
maiori, in imperio. nulli acerbus, cunctis
benignus: in re militari moderatâ glo-
riâ; defendere magis prouincias, quàm
amplificare studens; * Viros iu-
stissimos ad administrandam Remp.
quærens, bonis honorem habens, im-
probos sine aliqua acerbitate dete-
stans:

stans: * regibus amicis venerabi- 40
lis non minus quam terribilis: adeò
vt barbarorum plurimæ nationes, de-
positis armis, ad eum controuersias
suas litesq; deferrent, sententiæq; eius
parerent. * Hic ante imperium di-
tissimus, opes quidem suas stipen-
dijs militum & circa amicos liberali-
tatis minuit; verum ærarium opu-
lentum reliquit. PIVS propter clemen-
tiam dictus est * *Obijt* apud Lori-
um, villam suam, milliario ab vrbe
XII. vitæ anno LXXII. imperij XXIII.
atq; *inter Dinos* relatus est, & meritò
consecratus.

915 * Post hunc imperauit M. ANTO-
NINVS VERVS; haud dubiè *nobilissimus*.
* quippe cum eius origo paterna à
Numa Pompilio, materna à Salentino
rege penderet: & cum eo L. ANNIVS
ANTONINVS VERVS. * tumq; primùm 45
Romana Resp. duobus, æquo iure im-
perium administrantibus, paruit. cum
vsq; ad eum singulos semper habuisset
Augustos. * Hi & genere inter se
coniuncti fuerunt, & affinitate. nam
Ve-

40
Verus Annius Antonius, M. Antonini filiam in matrimonium habuit: * M. autem Antoninus gener Antonini Pij fuit, per vxorem *Galleriam Faustam*; iuniorē consobrinam suam. * Hi *bellum contra Parthos* gesserunt; qui post victoriam Traiani tum primum rebel-
lauerant. * *Verus Antoninus* ad id profectus est: qui Antiochiæ & circa Armeniam agens, multa per duces & in-
50 gentia patrauit: * *Seleuciam Assyriæ* urbē nobilissimam cum CCCCC. millibus hominum cepit: *Parthicum triumphum* reuexit; cum fratre eodem-
que socero triumphauit. * *Obijt* tamen in Venetia, cum à Concordia ciuitate Altinum proficisceretur, & cum fratre in vehiculo sederet, subito sanguine ictus, casu morbi, quem Græci *απόληξις* vocant. * *Vir ingenij parum ciuilis*; reuerentiâ tamen fratris nihil vnquam atrox ausus. Cum obiisset, XI. imperij anno, *inter Dinos* relatus est. * Post eum MARCVS ANTONINVS solus Remp tenuit; *vir quem mirari facilius quis, quàm laudare possit.* * A
prin-

principio vitæ *tranquillissimus*: adeò vt
in infantia quoq; vultum nec ex gau-
dio, nec ex mœrore mutaret. * *Philo- 55*
sophia deditus Stoicæ; ipse etiam non so-
lùm vitæ moribus, sed etiam eruditio-
ne *philosophus*: tantæ admirationis ad-
huc iuuenis, vt eum successorem para-
uerit Adrianus relinquere: * adop-
tato tamen Antonino Pio generem esse
ei idcirco voluerit, vt hoc ordine ad
imperium perueniret. * *Institutus*
est ad philosophiam per *Apollonium*
Chalcedonium; ad scientiam Græca-
rum literarum, per *Sextum Cheronensem*,
Plutarchi nepotem. Latinas autem li-
teras eum *Fronto* orator nobilissimus
docuit. * Hic cum omnibus Ro-
mæ æquo jure egit; ad nullam inso-
lentiam elatus imperij fastu: liberali-
tatis promptissimæ: prouincias ingen-
ti benignitate & moderatione tracta-
vit, * *Contra Germanos* eo principe
res feliciter gestæ sunt. *Bellum* ipse v-
num gessit *Marcomannicum*: sed quan-
tum nullâ memoriâ fuit: adeò vt Pu-
nicis conferatur, * nameo grauis 60
est

est factum, quod vniuersi exercitus
perierant. * sub hoc enim *tantus casus*
pestilentia fuit, vt post victoriam Per-
ficam, Romæ ac per Italiam prouin-
ciaſq; maxima hominum pars, mili-
tum omnes fere copiæ languore defe-
cerint. * Ingenti ergo labore &
moderatione, cum *apud Carnuntum* iugi
triennio perseverasset, bellum Marco-
mannicum confecit; * quod cum
his *Quadi, Vandali, Sarmata, Sueui*, atq;
omnis barbaria commouerat: * mul-
ta hominum millia interfecit: ac Pan-
nonijs seruitio liberatis, Romæ rursus
cum *Commodo Antonino*, filio suo, quem
iam Cæsarem fecerat, triumphauit. *

65 Ad huius belli sumptum, ærario ex-
hausto, quum largitiones nullas habe-
ret, neq; indicere provincialibus aut
senatui aliquid vellet; *instrumentum re-*
gij cultus, factâ in foro diui Traiani se-
ctione, *disstraxit*: * Vasa aurea, po-
cula crystallina & murrhina, vxoriam
ac suam sericam ac auream vestem,
multa ornamenta gemmarum: ac per
duos continuos menses venditio ha-

H

bita

bita est, multumq; auri redactum. *
Post victoriam tamen emptoribus pre-
tia restituit, qui reddere comparata
voluerunt: molestus nulli fuit, qui
maluit semel empta retinere. * Hic
permisit viris clarioribus, vt *conuiuia*
eodem cultu, quo ipse, & ministris si-
milibus, exhiberent. * In editio-
ne munerum post victoriam adeò *ma-*
gnificus fuit, vt *centum simul leones* exhi-
buisse tradatur. * Cum igitur for-
tunatam Remp. & virtute & mansue-
tudine reddidisset; *obiit* XIIX. imperij
anno, vitæ LXI: & omnibus certatim
adnitentibus, *inter divos relatus est.*

932

* Hujus successor L. ANTONINVS
COMMODOVS, nihil paternum habuit;
nisi quod *contra Germanos* feliciter &
ipse pugnauit. * *Septembrem* men-
sem ad nomen suum transferre cona-
tus est, vt *Commodus* diceretur. * Sed
luxuria & obscenitate depravatus, gladi-
atorijs armis sæpissime in ludo, dein-
ceps etiam in ampitheatro cum hujus-
modi hominibus sæpe dimicauit. *
Obiit morte subita; adeò vt *strangulatus*,
vel

vel venenō interfectus putaretur;
cum annis XII post patrem, & IIX.
75 mensibus imperasset; * tanta exse-
cratione omnium, vt *hostis humani gene-
ris* etiam mortuus iudicaretur.

* Huic successit PERTINAX; *gran-944.*
deus iam; vt qui septuagenariam atti-
gisset ætatem; præfecturam vrbitum
agens; ex S. C. imperare iussus. * O-
ctogesimo imperij die, prætoriano-
rum militum seditione, & *Iuliani scele-
re occisus est.*

* Post eum SALVIUS IULIANVS 945
Remp. inuasit; vir nobilis, & juris pe-
ritissimus; *nepos Saluij Iuliani*, qui sub
divo Adriano *perpetuum* composuit
edictum. * Victus est à Severo apud
Miluium pontem, *interfectus* in pala-
tio. vixit mensibus septem, postquam
cœperat imperare.

80 * Hinc imperij Romani admi- 948
nistrationem SEPTIMIUS SEVERVS ac-
cepit: oriundus ex Africa prouincia
Tripolitana, oppido Lepti. * *Solus*
omni memoria & ante & postea ex A-
frica Imperator fuit. * Hic primum

H 2

fisci

fisci advocatus, mox militaris tribu-
nus, per multa deinde & varia officia
atq; honores, vsq; ad administratio-
nem totius Reip. pervenit. * *Per-
tinacem* se appellari voluit, in honorem
eius *Pertinacis*, qui à *Iuliano* fuerat oc-
cibus. * *Parcus* admodum fuit; na-
tura *sanus*. Bella multa & feliciter ges-
sit. *Pescennium Nigrum* qui in Aegypto
& Syria rebellaverat, apud *Cyzicum*
interfecit. * *Parthos* vicit: *Arabas* 85
eo vsque superavit, vt etiam prouin-
ciam ibi faceret. Idcirco *Parthicus* &
Arabicus dictus est. Multa toto Ro-
mano orbe reparavit. * Sub eo et-
iam *Clodius Albinus*, qui in occidendo
Pertinace socius fuerat *Iuliano*, Cæ-
sarem se in Gallia fecit: victusq; apud
Lugdunum est & interfectus. * *Se-
verus* autem, præter bellicam gloriam,
etiam *civilibus studijs clarus* fuit, & li-
teris *doctus*, philosophiæ scientiam
ad plenum adeptus. * *Novissimum*
bellum in Britannia habuit: vtq; rece-
ptas prouincias omni securitate mu-
niret, *Vallum per XXXII. millia passuum à*
mari

90 mari ad mare deduxit. * *Deceſſit E-*
boraci, admodum ſenex, imperij anno
XIIII. menſe IV: & *Diuus* appellatus
eſt. * nam *filios* ſuos ſucceſſores re-
liquit, Baſſianum & Getam. Sed Baſ-
ſiano Antonini nomen à ſenatu vo-
luit imponi. * itaq; dictus eſt *M. Au-*
relius Antoninus Baſſianus; patriq; ſucceſ-
ſit. Nam *Geta* hoſtis publicus judica-
tus, confeſſim periit.

35 * MARCVS IGITUR AVRELIVS AN- 963
TONINVS BASSIANVS, idēq; CARACAL-
LA, morum ferè paternorum fuit: pau-
lo aſterior, & minax. * Opus Ro-
mæ egregiū fecit *lauacri*, quæ *Antonina-*
na appellantur; nihil præterea memo-
rabile. * Impatiens *libidinis*; vt qui
nouercam ſuam *Iuliam* vxorem duxe-
95 rit. * Defunctus eſt in Oſdroene,
apud Edeſſam, moliens aduerſum
Parthos expeditionem, anno imperij
VI. menſe II. vix egreſſus ætatis XLIII.
annum. funere publico elatus eſt.

* OPILIVS deinde MACRINVS, qui 969
præfectus prætorio erat, cum filio DIA-
DYMENO facti Imperatores, nihil memo-

rabile ex temporis breuitate gesserunt.

* nam imperium eorum duum mensium, & vnus anni fuit. Seditioe militari ambo pariter *occisi* sunt.

970

* Creatus est post hos M. AVRELIUS ANTONINVS. Hic Antonini Caracallæ filius putabatur: sacerdos autem *Heliogabali* templierat. * Is cum Romanam ingenti & militum & Senatus expectatione venisset, *probris se omnibus contaminauit.* * Impudicissime & ob- 100
scoenissime vixit: biennioq; post, & IIX. mensibus tumultu *interfectus* est militari: & cum eo mater *Semia Syra.*

974

* Successit huic AVRELIUS ALEXANDER; ab exercitu *Cesar,* à Senatu *Augustus* nominatus; iuuenis admodum: susceptoq; aduersus Persas bello, *Xerxem* eorum regem gloriosissime vicit. * *militarem disciplinam seuerissime rexit;* quasdam tumultuantes legiones integras exauctorauit. * Affessorem habuit, vel *scrinij magistrum, Vlpianum,* juris conditorem. Romæ quoq; favorabilis fuit. * *Perijt in* 104
Gallia, militari tumultu, XIII. imperij
an-

anno, & die IIX. in matrem suam *Mam-*
meam vnicè pius.

EVTR OPII LIBER

I X.

POST hunc MAXIMINVS ex corpore 987
militari primus ad imperium ac-
cessit, sola militum voluntate, cum
nulla Senatus intercessisset auctoritas,
neq; ipse senator esset. * Is bello
aduersus Germanos feliciter gesto, cum à
militibus esset imperator appellatus, à
Pupieno Aquileia occisus est; * deferen-
tibus eum militibus suis, cum filio ad-
huc puero, cum quo imperauerat tri-
ennio & paucis diebus.

* Postea tres simul Augusti fuerunt, 989

PVPIENVS, BALBINVS, & GORDIANVS:
duo superiores obscurissimo genere;
5 Gordianus nobilis: * quippe cu-
jus pater *senior Gordianus* consensu mi-
litum, cum proconsulatum Africæ ge-
reret, Maximino imperante, princeps
fuiſſet electus. * Itaq; cum Romam
venissent *Balbinus & Pupienus*, in pala-

H 4

tio

tio interfecti sunt; soli Gordiano imperium referuatum.

990

* GORDIANVS admodum puer, cum *Tranquillinam* Romæ duxisset vxorem, Ianum geminum aperuit, & ad Orientem profectus, *Parthis bellum intulit*, qui jam moliebantur erumpere.

* Quod quidem mox feliciter gessit, prælijsq; ingentibus Persas afflixit.

* Rediens haud longè à Romanis finibus *interfectus est fraude Philippi*, qui post eum imperauit.

* Miles ei *tumulum*¹⁰ vigesimo milliario à *Circesso*, quod castrum nunc Romanorum est, Euphrati imminens, ædificauit; exsequias Romanam reuexit; ipsum *Diuum* appellauit.

996

* PHILIPPI duo, filius ac pater, Gordiano occiso, imperium inuasērunt, atq; exercitu in eolumi reducto, ad Italiam è Syria profecti sunt. * His imperantibus *millesimus annus Romæ urbis*, ingenti ludorum apparatu spectaculorumq; celebratus est. * Ambo inde *ab exercitu interfecti* sunt: senior Philippus Veronæ, Romæ junior. Annis quinq; imperauerunt; *inter diuos* tamen relati sunt. * Post

20

* Post hos DECIVS, è Pannonia in- 1002
feriore, Bubaliæ natus, imperium sum-
15 pfit. * *bellum civile*, quod in Gallia
motum fuerat, oppressit. *filium suum*
Cæsarem fecit. Romæ lauacrum ædifi-
cavit. * Cum biennio ipse & filius
eius imperassent, vterq; in Barbarico
interfecti sunt, & inter Divos relati.

* Mox imperatores creati sunt. 1003
GALLVS HOSTILIANVS, & Galli filius
VOLVSIANVS. * Sub his *AEmilianus*
in Moesia res novas molitus est: ad
quem opprimendum cum ambopro-
fecti essent, Interamnæ *interfecti* sunt,
non completo biennio. * Nihil
omninò clarum gesserunt. Solâ *pesti-*
lentiâ, & morbis, atq; ægritudinibus
20 notus eorum principatus fuit. * AE- 1005
MILIANVS obscurissimè natus, obscu-
riùs imperavit: ac tertio mense *extin-*
ctus est.

* Hinc LICINIUS VALERIANVS in. 1005
Rhætia & Norico agens, ab exercitu
imperator, & mox Augustus est factus.

* GALLIENVS quoq; Romæ à Sena-
tu Cæsar est appellatus. * Horum

H 5

impe-

*imperium Romano nomini perniciosum, & panè exitiabile fuit, vel infelicitate principum, vel ignauia. * Germani Rauennam vsq; venerunt. Valerianus in Mesopotamia bellum gerens, à Sapore Persarum rege superatus est. * Mox e-²⁵tiam captus, apud Parthos ignobili feruitute confenuit. (* Nam quandiu vixit, rex eiusdem prouinciæ, incurvato eo, pedem eius ceruicibus imponens, solitus erat equum conscendere.) * Gallienus, cum adolescens factus esset Augustus, imperium primùm feliciter, mox commodè, ad vltimum perniciosè gessit. * Nam iuuenis in Gallia & Illyrico multa strenuè fecit, occiso apud Mursiam *Ingenuo*, qui purpuram sumpserat, & *Trebelliano*. * Diu placidus & quietus, mox in omnem lasciuiam *dissolutus*, tenendæ reipublicæ habenas *probros à ignauia & desperatione relaxauit. * Alamanni* ³⁰vastatis Gallijs in Italiam irruerunt. *Dacia*, quæ à Traiano vltra Danubium fuerat adiecta, amissa est. * *Græcia, Macedonia, Pontus, Asia, vastata per*
Go-*

1012

25
25
Gothos. Pannonia à *Sarmatis* *Quadis* $\frac{q}{s}$ populata est. * *Germani* vsq; ad *Hispanias* penetrauerunt, & ciuitatem nobilem *Tarraconem* expugnauerunt. * *Parthi*, *Mesopotamiã* occupatã, *Syriam* sibi cœperunt vindicare. * Tum jam desperatis rebus, & deletopænè imperio Romano, *Posthumus* in *Gallia* obscurissimè natus, *purpuram* sumpsit: * & per annos decem ita imperauit, vt consumptas pænè prouincias ingenti virtute & moderatione reparauerit: * qui seditione militum *interfectus* est, quòd *Moguntiacum*, quæ aduersum eum rebellauerat, *Lolliano* res nouas moliente, diripiendam militibus tradere noluisse. * Post eum *Marius*, vilissimus opifex, *purpuram* accepit, & secundo die *interfectus* est. * *Victorinus* postea *Galliarum* accepit imperium, vir strenuissimus. * Sed cum nimix libidinis esset, & matrimonia aliena corrumperet, *Agrippinæ* occisus est, *Acturio* quodam machinante dolum, imperij sui anno secundo. * Huic successit *Tetricus*
Sena-

Senator, qui Aquitaniam honore præ- 40
fidis administrans, absens à militibus
imperator electus est, & apud Burde-
galam purpuram sumpsit: seditiones
multas militum pertulit. * Sed dum
hæc in Gallia geruntur, *in Oriente per*
Odenatum Persæ victi sunt: * defen-
sa Syria, recepta Mesopotamia, vsq;
ad Ctesiphontem Odenatus penetra-
vit. * Ita, Gallieno rempublicam
deserente, Romanum imperium in Oc-
cidente per Posthumum, per Odena-
tum in Oriente seruatum est. * *Gal-*
lienus interea, *fraude Aureoli* ducis sui,
Mediolani cum fratre Valeriano occi-
2020 *sus* est, imperij anno nono: * CLAV- 45
DIVSQUE ei successit, à militibus ele-
ctus, à senatu appellatus Augustus.
* Hic *Gothos*, Illyricum Macedoniam-
que vastantes, ingenti prælio vicit.
* *Parcus vir, ac modestus, & iusti tenax,*
& reip. gerenda idoneus: qui tamen intra
biennium imperij morbo periit, & *Di-*
uus appellatus est. * Senatus in-
genti eum honore decorauit, scilicet

vt

40 vt in curia chypcus ipsi aureus, item in Capi-
tolio statua aurea poneretur.

* QUINTILIUS post eum, Claudij
frater, consensu militum imperator e-
50 lectus est. * *Vir unica moderationis &*
ciuitatis, æquandus fratri, vel præ-
ponendus. * consensu Senatus ap-
pellatus Augustus, septimo decimo
die imperij *occisus est.*

* Post eum AVRELIANVS suscepit ¹⁰²²
imperium, Daciâ Ripensi oriundus:
vir in bello potens; animi tamen immo-
dici, & ad crudelitatem propensioris:
quiq; Gothos strenuissimè vicit. * *Rom-*
anam ditionem ad fines pristinos varia bel-
45 *lorum felicitate reuocauit.* * Supera-
uit in Gallia *Tetricum*, (qui à militibus
imperator electus) apud Catalaunos:
ipso Tetrico prodente exercitum su-
um, cuius assiduas seditiones ferre
55 non poterat. * Quin etiam per li-
teras occultas Aurelianum ita fuerat
deprecatus, vt inter alia versu Virgi-
liano vteretur: *Eripe me his inuictè malis.*
* *Zenobiam quoq;* occiso marito Ode-
nato, qui Orientem tenebat, haud lon-

gè

gè ab Antiochia non sine graui prælio
cepit * Ingressusq; Romam *nobilem*
triumphum, quasi receptor Orientis
Occidentisq; egit, currum præce-
dentibus Tetrico & Zenobia: * qui
quidem *Tetricus* etiam corrector Lu-
caniæ postea fuit: ac priuatus diutissi-
mè vixit. *Zenobia* autem posteros, qui
adhuc manent Romæ, reliquit. * Hoc
imperante etiam *monetary* in vrbe rebel-
lauerunt, vitiatis pecunijs, & Felicissi-
mo Rationali interfecto: * quos
Aurelianus victos vltima crudelitate
compescuit: plurimos nobiles capite
damnauit. * *Sauus & sanguinarius*, ac
necessarius magis in quibusdam, quàm
in vllò amabilis imperator. * Trux
omni tempore, etiam filij sororis in-
terfector. * *disciplina* tamen *milita-*
ris; & morum dissolutorum magna ex
parte *corrector*. * *Vrbem Romam mu-*
ris firmioribus cinxit: *Templum Soli æ-*
dificauit; in quo infinitum aurigem-
marumq; constituit. * Prouinciam ⁶⁵
Daciam, quam Traianus *ultra Danubium*
fecerat, *intermisit*, vastato omni Illyri-
co, &

co, & Mœſia; deſperans eam poſſe
retineri: * abductosq; Romanos
ex vrbibus & agris Daciæ, in media
Mœſia collocavit: & eſt in dextera
Danubio in mare fluenti, cum antea
fuerit in læua. * *Occiditur ſervi ſui
fraude*, qui ad quosdam militares vi-
ros, amicos ipſius, nomina pertulit
annotata falſo, manum ejus imitatus,
tanquam Aurelianus ipſos pararet oc-
cidere. * Itaq; vt præueniretur, ab
iſdem *interfectus* eſt in itineris medio,
quod inter Conſtantinopolim & He-
raclæam eſt ſtratæ veteris. locus *Cano-
phurium* appellatur. * Mors tamen
eius in vltâ non fuit. meruit quoq; *in-
ter Divos* referri. Imperavit annos quin-
que menſes VI.

70 * TACITVS poſt hunc ſuſcepit im- 1027
perium; *vir egregiè moratus*, & reip. ge-
rendæ idoneus. * Nihil tamen cla-
rum potuit oſtendere, intra ſextum
menſem imperij morte præventus.

* FLORIANVS, qui Tacito ſucceſſe-
rat, duobus menſibus & diebus XX. in
im-

imperio fuit; neq; quicquam dignum
memoria egit.

1028 * Post hunc PROBVS, *vir illustris*
gloria militari, ad administrationem
reip. accessit. * *Gallias à Barbaris*
occupatas ingenti præliorum felicita-
te restituit. * *Quosdam imperium 78*
usurpare conatos, scilicet *Saturninum* in
Oriente, *Proculum & Bonosum* Agrippi-
næ, certaminibus oppressit. * *Vine-*
as Gallos & Pannonios habere permi-
sit Opere militari *Almum montem* a-
pud *Syrmium*, & *Aureum* apud *Mœsi-*
am superiorem, vineis concessit, & pro-
vincialibus colendos dedit. * Hic
cum bella innumera gessisset, *pace par-*
ta, dixit, *Brevi milites necessarios non futu-*
ros. * Vir acer, ac strenuus, iustus,
& qui Aurelianum æquaret gloria mi-
litari, morum tamen ciuilitate supe-
raret. * *Interfectus* est tamen *Syrmij*
tumultu militari in turre ferrata. Im-
perauit annos VI. menses quatuor.

1033 * Post hunc CARVS est factus Au-
gustus, *Narbonæ* natus in *Gallia*: *
Qui confestim *Carinum & Numerianum*
filios,

79
filios, Cæsares fecit, cum quibus reg-
navit duobus annis. * Sed dum
bellum aduersum *Sarmatas* gerit, nun-
ciato Persarum tumultu, *ad Orientem*
profectus, res contra Persas nobiles gef-
sit: ipsos prælio fudit. * Seleuci-
am & Ctesiphontem, vrbes nobilissi-
mas cepit. Et cum castra supra Tigri-
dem haberet, icu diuini fulminis pe-
riit. * NUMERIANVS quoq; filius
eius, quem secum ad Persas duxerat,
adolescens egregiæ indolis, cum ocu-
lorum dolore correptus lecticulâ ve-
heretur, *impulsore Apro*, qui focer eius
85 erat, *per insidias occisus* est. * & cum
dolo occultaretur ipsius mors, quo
vsq; Aper inuadere posset imperium,
fœtore cadaveris prodita est. * Mi-
lites enim, qui eum sequebantur, fœ-
tore commoti, diductis lecticulæ pal-
lijs, post aliquot dies mortem eius no-
tam habere potuerunt. * Interea
CARINVS, quem Cæsarem, in Parthos
80 proficiscens Carus, in Illyrico, Gal-
lia, Italia reliquerat, *omnibus se sceleri-*
bis coinquinavit: * plurimos innoxii-

os fidei criminibus occidit: matrimo-
nia nobilia corrumpit. * Condisci-
pulis quoq; , qui cum in auditorio vel
leui fatigatione taxauerant , pernici-
osus fuit. Ob quæ *omnibus bonis inuisus,*
non multò post *pœnas dedit.* * Nam⁹⁰
de Perside victa exercitus rediens, cum
Carum Augustum fulmine, Numeria-
num Cæsarem insidijs perdidisset,
1037 **DIOCLETIANVM** imperatorem crea-
uit, Dalmatiâ oriundum. * *virum*
obscurissimè natum, ad eò vt à plerisq; scri-
bæ filius, à nonnullis Anulini senato-
ris libertinus fuisse credatur. * Is
prima militum concione *iurauit Nume-*
rianum nullo suo dolo interfectum. * Et
enim iuxta eum *Aper,* qui Numeriano
insidias fecerat, constitisset, in con-
spectu exercitus manu Diocletiani
gladio percussus est. * Postea *Cari-*
num omni odio & detestatione viuen-
tem, apud Murgum *ingenti pralio vicit,*
proditum ab exercitu suo, quem for-
torem habebat, certè desertum inter
Viminacium atq; Aureum montem.⁹⁵
* Ita rerum Romanarum potitus, cum

tumultum rusticani in Gallia concitaf-
sent, & factioni suæ Bagaudarum nomen
imponerent; duces autem haberent
*Amandum & Aelianum; * ad subi-*
gendos eos Maximianum Herculeum Cæ-
sarem misit: qui leuibus prælijs agre-
stes domuit, & partem Galliæ refor-
*mavit. * Post hæc tempora etiam*
Carausius, qui vilissimè natus, in stre-
nuo militiæ ordine famam egregiam
*fuerat consecutus. * cum apud Bo-*
noniam per tractum Belgicæ & Armo-
ricæ pacandum mare accepisset, quod
*Franci & Saxones infestabant, * mul-*
tis barbaris sæpè captis, nec prædâ
100 aut integrâ, aut provincialibus redditâ,
*aut imperatoribus missâ; * cum*
suspicio esse cœpisset, consulatò ab eo
admitti barbaros, vt transeuntes cum
præda exciperet, atq; hac se occasio-
ne ditaret, à Maximiano iussus occidi,
purpuram sumpsit, & Britannias occupa-
*uit. * Ita cum per omnem orbem*
terrarum resturbatæ essent, & Carau-
sus in Britannijs rebellaret, Achilles in
Aegypto, Africam Quinquegentiani infe-
I 2 starent,

starent, *Narsens* Orienti bellum inferret, * *Diocletianus Maximianum Herculeum* ex *Cæsare* fecit Augustum; *Constantium* & *Maximianum Cæsares*. * Quorum *Constantius* per filiam nepos *Claudij* traditur; *Maximianus Galerius* in *Dacia* haud longè à *Sardica* natus. * atq; vt eos affinitate coniungeret, *Constantius* priuignam *Herculij Theodoram* accepit; ex qua postea sex liberos, *Constantini* fratres habuit: * *Gale-¹⁰⁵*
rius filiam *Diocletiani Valeriam*: ambo vxores, quas habuerant, repudiare compulsi. * Cum *Caransio* tamen, quum bella frustra tentata essent, contra virum rei militaris peritissimum, ad postremum pax conuenit. * Eum post septennium *Allectus*, socius eius, occidit, atq; ipse post eum *Britannias* triennio tenuit. * Qui ductu *Asclepiodoti* præfecti pratorio est oppressus. Ita *Britanniæ* decimo anno recepta. * Per idem tempus à *Constantio Cæsare* in *Gallia* pugnatum est circa *Lingones*: die vna aduersam & secundam fortunam expertus est. * 110
Nam

Nam cum repente barbaris ingruentibus, intra ciuitatem esset coactus, tam præcipiti necessitate, vt clausis portis *in murum funibus tolleretur*, vix quinque horis medijs aduentante exercitu, sexaginta ferè millia Alamanorum cecidit. * *Maximianus* quoque Augustus bellum in Africa profligauit, domitis *Quinquegentianis*, & ad pacem redactis. * *Diocletianus* obsessum Alexandriae *Achilleum* octavo ferè mense superavit, eumq; interfecit. * *Victoria acerbe usus est*. totam Aegyptum grauib; proscriptionibus cædibusq; foedauit. * Ea tamen occasione *ordinauit prouidè multa*, & disposuit, quæ ad nostram ætatem manent. * *Galerius Maximianus* primo aduersum prælium, exin secundum habuit, inter Callinicum Carra; congressus, quum inconsultè magis, quàm ignavè dimicasset. * admodum enim parua manu cum copiosissimo hoste commisit. * *Pulsus* igitur, & ad Diocletianum profectus, cum ei in itinere occurrisset, tanta in-

solentia fertur à Diocletiano exceptus, vt
per aliquot passuum millia purpura-
tus tradatur ad vehiculum cucurrisse.
* Mox tamen per Illyricum Mœsiam-
que contractis copijs, *rursus cum Narseo*
Ormisde & Saporis auo, in Armenia ma-
iori pugnauit successu ingenti, nec
minore consilio simulq; fortitudine:
* quippe qui etiam speculatoris mu-
nus cum altero ac tertio equite susce-
perit. * *Pulsò Narseo castra eius diri-* 120
puit, vxores, sorores, liberos cepit:
* infinitam extrinsecus Persarum no-
bilitatem, gazam Persicam copiosissi-
mam: ipsum in vltimas regni solitudi-
nes cœgit. * Quare à Diocletia-
no, in Mesopotamia cum præsijs
tum morante, ouans regressus, ingenti
honore susceptus est. * Varia
deinceps & simul, & viritim bella ges-
serunt, *Carpis & Basternis subactis, Sar-*
matis victis: * quarum nationum
ingentes captiuorum copias in Roma-
nis finibus locauerunt. * *Diocle-* 125
sianus moratus callidè fuit, *sagax* præ-
terea, & admodum subtilis ingenio,
&

& qui *seueritatem* suam aliena inuidia
vellet explere. * *Diligentissimus* ta-
men, & solertissimus princeps; & qui
*in imperio Romano primus Regiæ consuetudi-
nis formam magis, quàm Romanæ libertatis
inuexit:* * adorariq; se iussit, quum
ante eum cuncti salutarentur: orna-
menta gemmarum vestibus calcea-
mentisq; indidit. * Nam prius *im-
perij insigne* in chlamyde purpurea tan-
tum erat; reliqua communia. * *Her-
culus* autem propalàm ferus, & inciui-
lis ingenij, asperitatem suam etiam
130 vultus horrore significans. * Hic
naturæ suæ indulgens, Diocletiano
in omnibus est seuerioribus consilijs
obsecutus. * Cum tamen in graue-
scente æuo parùm se idoneum *Diocle-
tianus* moderando imperio esse senti-
ret, *auctor Herculis fuit, ut in priuatam
vitam concederent, & stationem tuendæ
reip. viridioribus iunioribusq; man-
darent.* * Cui ægrè collega obtem-
perauit. tamen *uterg, una die priuato
habitu imperij insigne mutauit;* * Ni-
comediæ Diocletianus; Herculus Me-
diola-

diolani: post triumphum inclytum,
quem Romæ ex numerosis gentibus
egerant; * pompâ ferculorum il-
lustri, quâ Narsei coniuges sororesq;
& liberi ante currum ducti sunt. * 138

Concesserunt tunc *Salonas* vnus, alter
in Lucaniam. *Diocletianus* priuatus in
villa, quæ haud procul à Salonis est,
praclaro otio senuit: * inusitata virtute
vsus, vt solus omnium post conditum
Romanum imperium ex tanto fastigio
sponte ad priuatæ vitæ statum, ciuili-
tatemq; remearet. * Contigit igitur
ei, quod nulli post natos homines,
vt cum *priuatus* obijisset, *inter Diues* ta-
men referretur.

EVTR OPII LIBER DE- CIMVS.

1055 **H**is igitur abeuntibus ad admini-
strationem Reipub. **CONSTAN-**
TIVS & GALERIVS Augusti creati
sunt: diuisusq; inter eos Romanus or-
bis, vt Galliam, Italiam, Africam, **Con-**
stan ius: Illyricum, Asiam, Orientem
Gale-

Galerius obtineret; sumptis duobus
Cæsaribus. * *Constantius* tamen, con-
tentus dignitate Augusti, Italiae at-
que Africae administrandæ sollicitudi-
nem recusavit: * Vir egregius, &
præstantissimæ ciuilitatis, diuitijs pro-
uincialium ac priuatorum studens,
fisci commoda non admodum affe-
ctans: ducensq; *Melius, publicas opes à pri-
uatis haberi, quàm intra unum claustrum re-
seruari.* * Ad eò autem *cultus modici,*
vt feriatis diebus, si cum amicis nu-
merosioribus esset epulandum, priua-
torum eis argento ostiatim petito tri-
clinia sternerentur. * Hic non mo-
dò amabilis, sed etiam venerabilis
Gallis fuit: præcipuè quòd Diocletia-
ni suspectam prudentiam, & Maximi-
ani sanguinariam temeritatem impe-
rio eius euaserant. * *Obijt in Britan-
nia, Eboraci, principatus anno tertio
decimo, atq; inter diuos relatus est.*

* *Galerius* vir & probè moratus, &
egregius in re militari, cùm Italiam
quoq; sinente Constantio administra-
tioni suæ accessisse sentiret, Cæsares

duos creauit: * Verùm Constantio
mortuo, CONSTANTINVS ex obscurio-
ri matrimonio eius filius, in Britannia
creatus est Imperator, & in locum pa-
tris exoptatissimus moderator ac-
cessit. * Romæ interea prætorian-
ni, excitato tumultu, MAXENTIVM
Herculij filiū, qui haud procul ab vrbe
in uia publica morabatur, Augustum
nuncupauerunt. * Quo nuncio ¹⁰
Maximianus Herculius ad spem erectus re-
sumendi fastigij, quod inuitus amise-
rat, Romam aduolauit e Lucania, quam
sedem priuatus elegerat, in agris a-
mœnissimis consenscens: * *Dio-*
cletianumq;, etiam per literas adhorta-
tus est, vt depositam resumeret pote-
statem: quas ille irritas habuit. * sed
aduersum motum prætorianorum at-
que Maxentij, *Seuerus Cæsar* Romam
missus à *Galerio*, cum exercitu venit:
obsidensq; urbem, militum suorum
scelere desertus est. * auctæ Maxen-
tio opes, confirmatumq; imperium.
Seuerus fugiens, *Rauennæ* interfectus
est. * *Herculius* tamen *Maximianus*,
post

post hæc in concione exercitus filium
Maxentium denudare conatus, seditio-
nem & conuitia militum tulit. * Inde
15 ad Gallias profectus est: dolo compo-
sito, tanquam à filio esset expulsus, vt
Constantino genero iungeretur: *
moliens tamen *Constantinum* reperta
occasione interficere, qui in Gallijs &
militum & provincialium ingenti iam
fauore regnabat, * *casis Francis atq;*
Alamannis, captisq; eorum regibus:
quos etiam bestijs, cum magnificum
spectaculum muneris parasset, obiecit.
* Detectis igitur infidijs per *Faustam*
filiam, quæ dolum viro enunciauerat,
profugit Hercules Massiliam; * ibiq;
oppressus (ex ea etenim nauigare ad fi-
lium præparabat) *pœnas dedit iustissimo*
exitu: vir ad omnem asperitatem sæui-
tiamq; procliuius, infidus, incommo-
dus, ciuilitatis penitus expers.

* Per hoc tempus *LICINIUS* à Ga-
20 lerio imperator est factus, Dacia ori-
undus, notus ei antiqua consuetudi-
ne, & in bello, quod aduersus Nar-
seum gesserat, strenuis laboribus & of-
ficijs

ficijs acceptus: mors Galerij confestim secuta est. * Respub. tum ab his *quatuor imperatoribus* tenebatur, Constantino & Maxentio, filijs Augustorum, Licinio & Maximino, nouis hominibus. * Quinto tamen *Constantinus* imperij sui anno, *bellum aduersum Maxentium* ciuile commouit; copias eius multis prælijs fudit: * ipsum postremò Romæ aduersus nobiles omnibus exitijs sæuientem, *apud pontem Miluium* vicit, Italiaq; est potitus. * Non multo post deinceps in Oriente quoq; *aduersus Licinium Maximinum* res nouas molitus, vicinum exitium fortuita apud Tarsum morte præuenit.

1063 * CONSTANTINVS, tamen vir ingen- 25
gens & omnia efficere nitens, quæ animo præparasset, simul principatus totius orbis affectans, *Licinio bellum intulit*; * quamuis necessitudo illi & affinitas cum eo esset. nam soror eius *Constantia* nupta Licinio erat: * Ac primò eum in Pannonia, secundò ingenti apparatu bellum apud Cibalas instru-

instruentem, repentinus oppressit. *
omniq; Dardaniã, Mœsiã, Macedo-
niã potitus, numerosas prouincias oc-
cupauit. Varia deinceps inter eos bel-
la, & pax reconciliata, ruptaq; est. *

Postremò *Licinius* nauali & terrestri
prælio victus apud *Nicomediã*, se dedi-
dit, & contra religionem sacramenti

30 *Thessalonica priuatus occisus est.* * Eo

tempore res Romana sub vno Augu-
sto & tribus Cæsaribus (quod nun-
quam aliàs) fuit; cùm *liberi Constantini*
Galliæ, Orienti, Italiæq; præessent.

* Verùm *insolentia rerum secundarum*
aliquantum *Constantinum* ex illa fauo-
rabili animi docilitate mutauit. *

Primum necessitudines persecutus,
egregium virum, & *sororis filium*, com-
modæ indolis iuuenem *interfecit, mox*
uxorem, post numerosos amicos. *

Vir primo imperij tempore optimis prin-
cipibus, vltimo medijs comparandus.

* Innumeræ in eo animi corporif-
que virtutes clauerunt. *Militaris gloria*
appetentissimus, fortuna in bellis
prospera fuit: verùm ita, vt non supe-
raret

raret industriam. * Nam etiam *Go-38*
thos, post civile bellum, variè profi-
gavit, pace his ad postremum data,
ingentemq; apud barbaras gentes me-
moriæ gratiæ collocavit. * *Ciui-*
libus artibus, & liberalibus studijs dedi-
tus; affectator justî amoris, quem om-
nino sibi & liberalitate & docilitate
quæsiuit. * sicut in nonnullos amicos
dubius, ita in reliquos egregius: nihil
occlusionum prætermittens, quo opu-
lentiores eos clarioreq; præstaret. *
multas *leges* rogavit, quasdam ex bono
& æquo, plærâq; superfluas, nonnul-
las seueras. primusq; *urbem nominis sui*
ad tantum fastigium euehere molitus
est vt Romæ æmulam faceret. * *Bel-*
lum aduersum Parthos moliens, qui iam
Mesopotamiam fatigabant, vno &
trigesimo anno imperij, ætatis sexto
& sexagesimo, *Nicomedia* in villa pub-
lica obiit. * Denunciata mors eius 40
etiam per *crinitam stellam*, quæ inusi-
tatae magnitudinis aliquandiu fulsit.
Eam Græci *νομήτιν* vocant atq; *inter di-*
uos meruit referri.

* *Suc-*

* *Sucessores filios tres reliquit, atq; v-*
num fratris filium. Verùm Dalmatius
Cæsar prosperrima indole, neq; pa-
truo abfimilis, haud multo post op-
pressus est factione militari, & *Constan-*
tio patruele suo sinente potius quàm
iubente. * CONSTANTINVM por-

rò fratri bellum inferentem, & apud
Aquileam inconsultius prælium ag-
gressum, *Constantis duces interemerunt.*
ita Respub. ad duos Augustos redacta
est. * CONSTANTIS imperium stre-

num aliquamdiu, & iustum fuit.
Mox cùm & valetudine improspera,
& amicis prauioribus vteretur, ad gra-
uia vitia conversus, cùm intolerabilis
provincialibus, militibus iniucundus
esset, *factione Magnentij occisus est.* * O-

45 *biijt* autem non longè ab Hispanijs, in
castro cui Helenæ nomen est, anno
imperij decimo septimo, ætatis trige-
simo: * rebustamen plurimis stre-
nue in militia gestis, exercituiq; per
omne vitæ tempus sine graui crudeli-
tate terribilis.

* *Diuersa CONSTANTII fortuna fuit.*
A Per-

A Persis enim multa & grauiā perpe-
sus, sæpe captis oppidis, obsessis vrbi-
bus, cæsis exercitibus: nullumq; ei
contra Saporem prosperum prælium fu-
it: * nisi quod apud Singaram,
haud dubiam victoriam ferocia mili-
tum amisit: qui pugnam seditiosè &
stolidè contra rationem belli, die iam
præcipiti poposcerunt. * Post Con-
stantis necem, *Magnentio* Italiam, Afri-
cā, Gallias, obtinente, etiam Illyri-
cum res nouas habuit: * *Veteranio-
ne* ad imperium consensu militum e-
lecto: quem grandævum iam, & cun-
ctis amabilem, diuturnitate & felici-
tate militiæ, ad tuendum Illyricum
principem creauerant: * *Virum pro-
bum*, & morum veterum, ac iucundæ
ciuilitatis: sed omnium *liberalium arti-
um expertem*: adeò vt ne elementa qui-
dem prima literarum nisi grandævus,
& iam imperator, acceperit. * Sed
à *Constantio*, qui ad vltionem fraternæ
necis, bellum ciuile commouerat, *abro-
gatū est Veteranioni imperium*: qui nouo
inuitatoque more, consensu militum
depo-

deponere insigne compulsus est. *

Roma quoq; tumultus fuit, Nepotiano, Constantini sororis filio, per gladiatoriam manum imperium inuadente. *

qui sævis exordijs dignum exitum nactus est. vigesimo enim atq; octauo die à Magnentianis ducibus oppressus,

pœnas dedit: caputq; eius pilo per vrbem circumlatum est. *grauissimæ proscriptiones & nobilium cades fuerunt.* *

Non multò post *Magnentius* apud *Mursam profligatus acie est*, ac pænè captus.

55 * *ingentes Romani imperij vires ea dimicatione consumptæ sunt, ad quælibet bella externa idoneæ, quæ multum triumphorum possent securitatisq; conferre.*

* *Orienti mox à Constantio Cæsar est datus, patru filius Gallus: Magnentiusq; diuersis prælijs victus, vim vitæ suæ apud Lugdunum attulit, imperij anno tertio, mense septimo. frater quoq; eius Senonis, quem ad tuendas Gallias Cæsarem miserat.* * *Per hæc tempora etiam à Constantio, multis incivilibus gestis, Gallus Cæsar occisus est: vir*

K

natu-

naturâ ferus, & ad tyrannidem pro-
nior, si suo iure imperare licuisset. *
Sylvanus quoq; in Gallia res novas mo-
litus, ante diem trigessimum extin-
ctus est. * Solus in imperio Romano
eo tempore *Constantius* princeps &
Augustus fuit. * Mox *Iulianum Cæsa-* 60
rem ad Gallias misit, patruelem suum,
Galli fratrem: tradita ei in matrimo-
nium sorore: * cum multa oppida
barbari expugnassent, alia obsiderent,
vbique foeda vastitas esset, Romanum-
que imperium non dubia iam calami-
tate nutaret. * A quo modicis copijs
apud Argentoratum, Galliae urbem, in-
gentes Alamanorum copia extincta sunt;
Rex nobilissimus captus: Galliae resti-
tuta. * Multa postea per eundem *Iu-*
lianum egregie aduersum barbaros
gesta sunt: submotiq; vltra Rhenum
Germani, & finibus suis Romanum im-
perium restitutum. * Neq; multo
post, cum *Germanici* iam exercitus à
Gallarum praesidio tollerentur, con-
sensu militum *Iulianus factus Augustus*
est: * interiectoq; anno, ad illyri- 65
cum

cum obtinendum profectus est, *Constantio* Parthicis bellis occupato. * quibus rebus cognitis, ad bellum civile conuersus, *in itinere obiit*, inter Ciliciam Cappadociamque, anno imperij octauo & trigesimo, ætatis quinto & quadragesimo: * meruitque *inter diuos* referri: vir ægregiæ tranquillitatis, placidus. nimis amicis & familiaribus credens: mox etiam vxoribus deditior: qui tamen primis imperij annis ingenti se modestia egerit. * Familiarium etiam locupletator: neque in honores finens, quorum laboriosa expertus fuisset officia. * Ad seueritatem tamen propensior, si suspicio imperij moueretur. mitis aliàs, & cuius in ciuilibus magis quam in externis bellis nit laudanda fortuna.

70 * Hinc *Iulianus* rerum potitus ¹¹¹³ est: ingentiq; apparatusu *Parthis intulit bellum*. cui expeditioni *ego* quoq; interfui. * Aliquot oppida & castella *Perfarum* in deditioem accepit, vel vi expugnauit. * *Affiriamq;* populatus,

latus, castra apud Ctesiphontem stativa a-
liquandiu habuit: * remeansq; vi-
etor, dum se inconsultius praelijs in-
serit, *hostili manu interfectus est*, VI. Kal-
lend. Iuliasimperi anno septimo, æta-
tis altero, & trigesimo: atq; inter
diuos relatus est: *vir egregius*, & remp.
insigniter moderaturus, si per fata li-
cuisset. * *liberalibus disciplinis appri- 75*
mè eruditus: Græcis doctior: atque ad-
eò, vt Latina eruditione nequaquam
cum Græca scientia conueniret. * *fa-*
cundia ingenti & prompta, *memoria* te-
nacissima. in quibusdam philosopho
propior. * *in amicos liberalis*: sed
minus diligens quàm tantum princi-
pem decuit. fuerunt enim nonnulli,
qui vulnera gloriæ eius inferrent. *
in provinciales iustissimus: & tributorū
quatenus ferri posset, repressor. *ciuilis*
in cunctos; mediocrem habens *ararij*
curam: *gloriæ auidus*, ac per eam animi
plerumque immodici. * *Nimius re-*
ligionis Christianæ insectator: perinde ta-
men, vt cruore abstineret. Marco An-
toni-

tonino non absimilis: quem etiam æ-
mulari studebat.

80 * Post hunc IOVIANVS, qui tunc IIIS
domesticus militabat, ad obtinendum
imperium consensu exercitus electus
est: commendatione patris quàm sue
militibus notior. * qui iam tun-
batis rebus, exercitu quoque inopiã
laborante, vno à *Persis* atq; altero præ-
lio *victus*, pacem cum Sapore, necessari-
am quidem, sed *ignobilem fecit*: * mul-
tatus finibus, ac nonnulla imperij Ro-
mani parte tradita: quod ante cum an-
nis mille centum & duobus deviginti
ferè, ex quo Romanum imperium
conditum erat, numquam accidit. *
Quin etiam *legiones nostræ*, ita & apud
Caudium, per Pontium Thelesinum, &
in Hispania apud *Numantiã*, & in *Numi-
dia* sub iugum missæ sunt, vt nihil ta-
men finium traderetur. * Ea pacis
conditio non penitus reprehenden-
da foret, si fœderis necessitatem, cum
integrum fuit, mutare voluisset: sicut
à Romanis omnibus his bellis, quæ
commemoravi, factum est. * Nam

K ;

&

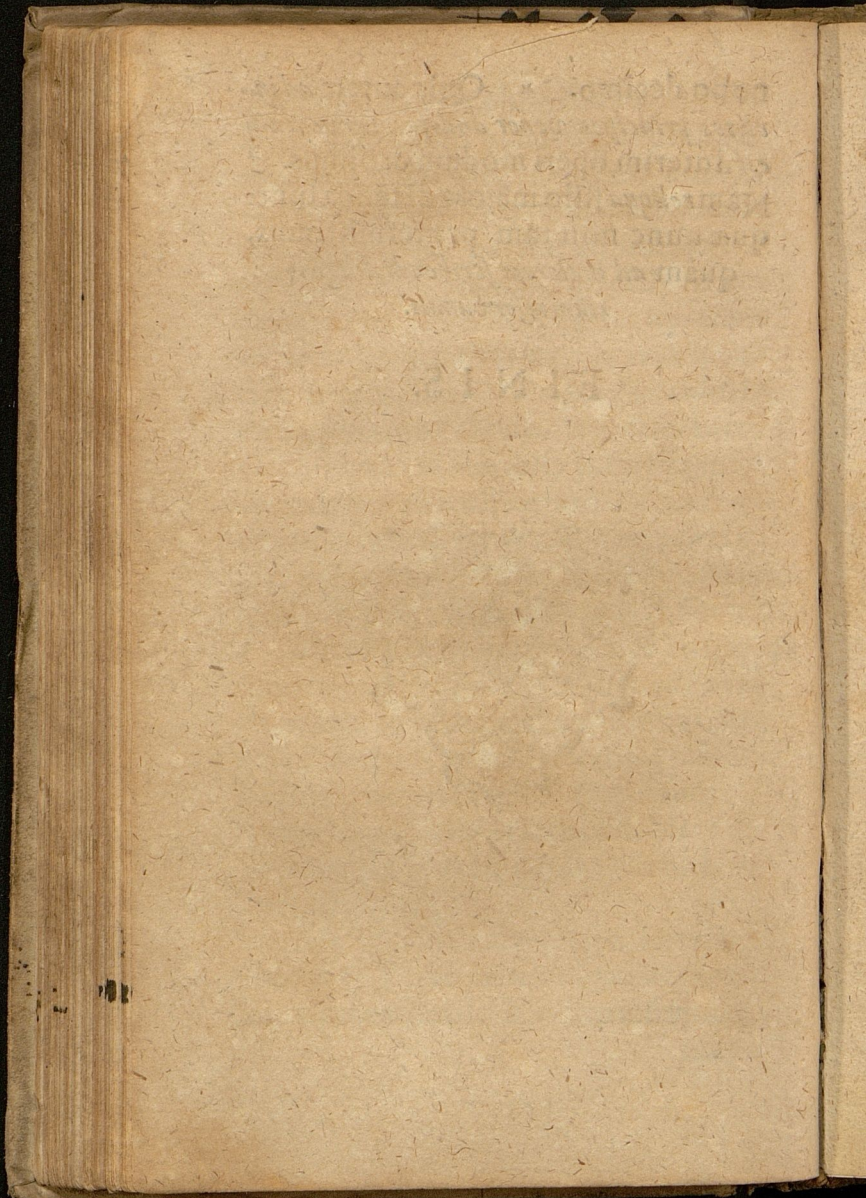
& Samnitibus, & Numantinis, & Numidis confestim bella illata sunt: neque pax rata fuit. * Sed dum æmulum imperij veretur, *intra Orientem residens*, gloriæ partem consuluit. * Itaque iter in Ægyptum, atque Illyricum petens, in Galatiæ finibus *repentina morte obiit*: vir aliàs neque iners, neque imprudens. * *multi* exanimatum opinantur nimia cruditate: inter canandum enim epulis indulserat. * *abj* odore cubiculi, quod ex recenti testorio calcis, grave quiescentibus erat. *quidam* nimietate prunarum, quas gravi frigore adoleri multas iusserat. * Decessit imperij mense septimo, *90* quartodecimo Kalend. Martias: ætatis, ut qui plurimum ac minimum tradunt, tertio & trigesimo anno. * ac benignitate principum, qui ei successerunt, *inter divos* relatus est. Nam & civilitati propior, & natura admodum liberalis fuit.

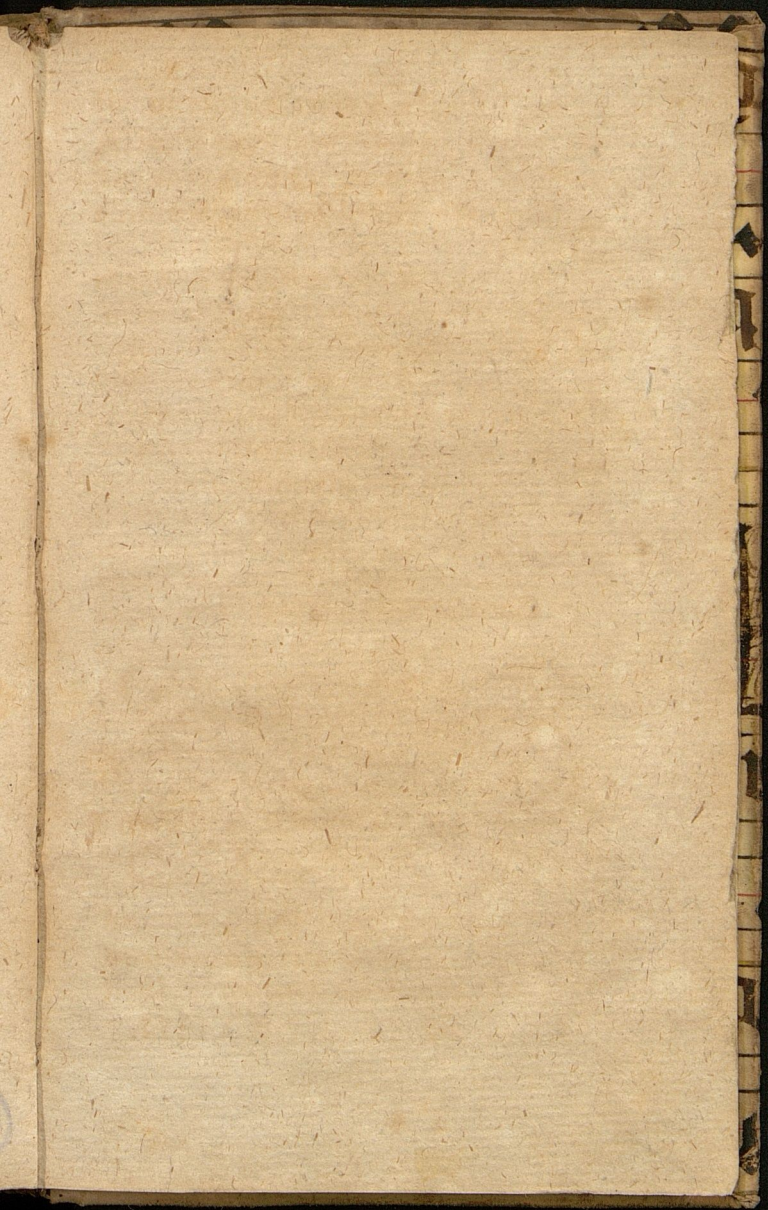
* *Is status erat Romanæ rei*, Ioviatio eodem & Varroniano Coss. anno urbis conditæ millesimo centesimo, &
nono

nono decimo. * Quia autem ad in-
clytos principes venerandosq^{ue}, perventum
est, interim operi modum dabimus. *
Nam reliqua stilo majore dicenda sunt:
quæ nunc non tam præmittimus,
quàm ad maiorem scribendi diligen-
tiam reservamus.

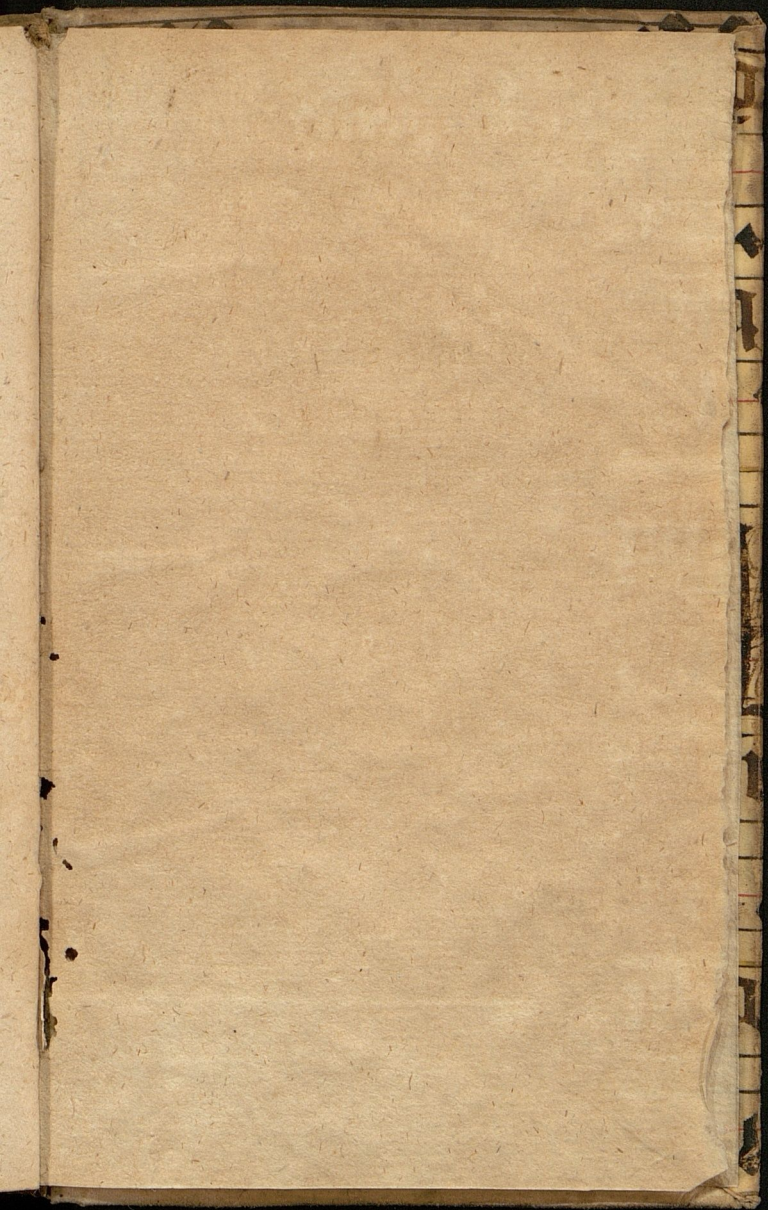
FINIS.

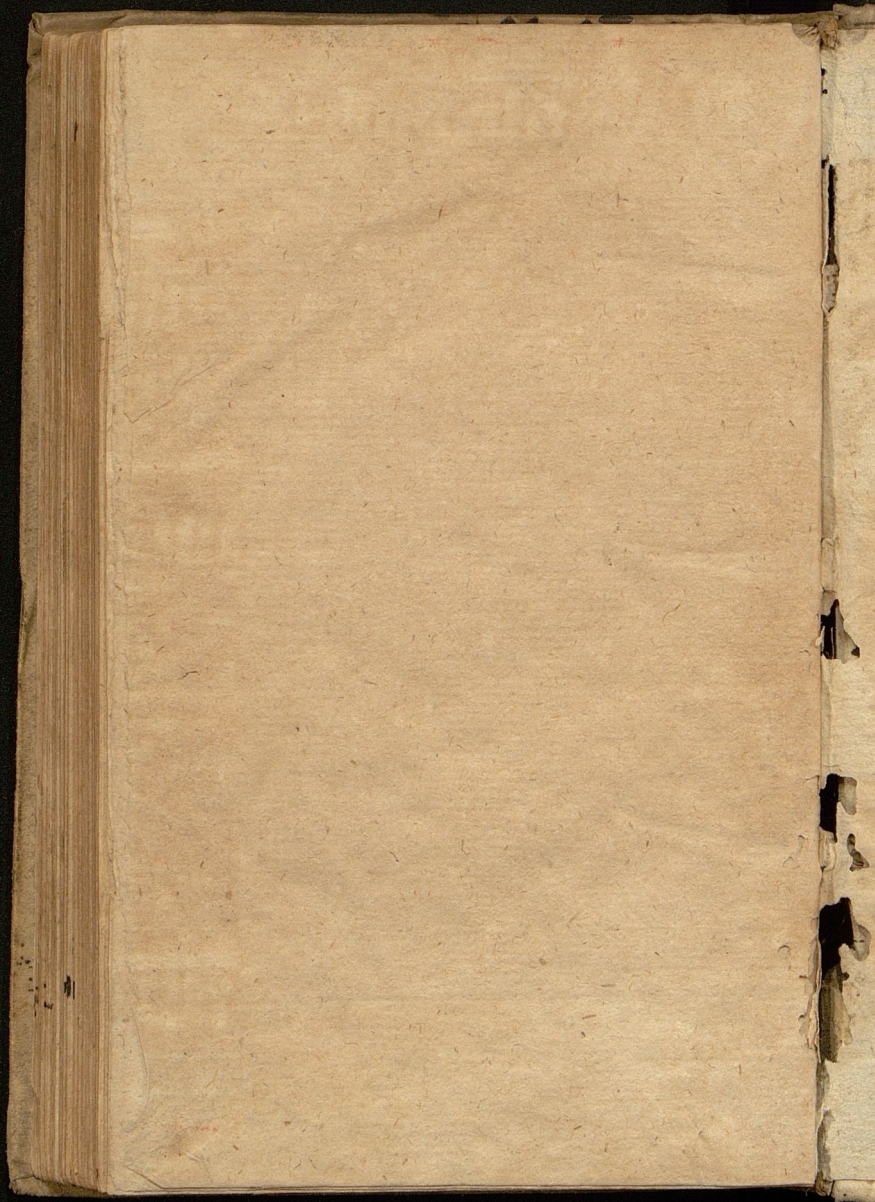

755019

X2204162

VD 17

R

me son *quod* in

quod *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod*

quia *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod*

quod *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod*

Quod *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod*

quod *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod*

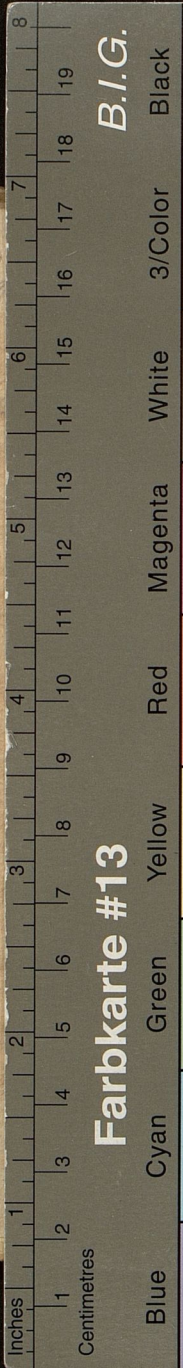
in et *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod*

quod *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod*

in *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod*

quod *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod* *quod*

Farbkarte #13

B.I.G.

3277

EVTROPII. V. C.

BREVIARIUM

Historiæ Romanæ ab Vrbe
condita, ad annum eiusdem
urbis M. C. XIX.

*Separatim ad meliora exempla-
ria editum, & in versiculos distin-
ctum, addita ad oram libri Chro-
nologia accura-
tior.*

Editio secunda.

*Henningi Mol-
leri*

HELMÆSTADI,
Typis & sumptibus Henningi Mol-
leri, 1028.